Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нээ гарана | № 11 (16234) | 1983 оной январиин 14, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

ХАНИ ЁҺОНОЙ УУЛЗАЛГА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андропов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко болон КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев ООП-ой гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Я. Арафат түрүүтэй Палестиныне сүлөөлхэ эмхиин делегацитай январиин 12-то Кремль соо уулзаба.

Хани ёһоной болон үгээ ойлгосолгын оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ Дутын Зүүн зүгтэхи байдал тухай һанал бодолоороо андалдаһан байна. Палестина ба Ливанай патриодуудай Израилиин эзэрхэг түримхэйшүүлтэй ябуулдаг баатар габьяата тэмсэл тухай Арафат хөөрэжэ үгөө. Энэ тэмсэлыень эдэбхитэйгээр дэмжэдэг байһанайнь түлөө тэрэ Советскэ Союзда халуун талархалаа мэдүүлһэн, палестин арад тушаа КПСС-эй болон Совет гүрэнэй бэелүүлдэг хараа бодолдо үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байна.

Палестин ба бусад араб арадуудта харша Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгые, эзэмдэгдэһэн араб газар дээрэ тэдэнэй үүдхэдэг хюдалганuудые, сэрэг дайгаар занажа, бэеэ тушааха эрхэ байдал Ливанда баадхаха гэһэн тэдэнэй һэдэлгэнүүдые хөөрэлдөөндэ хабаадагшад эрид шууд буруушаагаа.

Израилиин үүсхэдэг арабуудта харша эзэрхэг түримхэй гэмтэ ябуулгануудай түлөө эзэрхэг түримхэйшүүлые түхирэн үмэгшэлдэг, тэдээндэ али болохо туһаламжа ба дэмжэлгэ үзүүлдэг США хүсэд харюусаха ёһотой гээд тэмдэглэгдэһэн байна.

Дутын Зүүн зүгтэхи асуудалые үнэн зүбөөр ба бүхы талаар гуримшуулгые туйлахаар шиидэнхэй байһанаа хоёр тала батадхаа. Өөһэдөө өөһэдыгөө тодорхойлхо ба бэеэ даанхай гүрэн байгуулха эрхые оруулалсан Палестинын араб арадай национальна эрхэнүүдые хангалга тэдэнэй таһаршагүй хубиинь болохо ёһотой.

Дутын Зүүн зүгөөр уласхоорондын конференци зарлаха тухай Советскэ Союзай дэбжүүлһэн дурадхал энээниие туйлахаар бүтэмжэтэй зам нээнэ. Адли тэгшэ эрхын үндэһөөр бусад гүрэнүүдтэй хамта палестин арадай ори ганса хуулита түлөөлэгшэ — Палестиныне сүлөөлхэ эмхи тэрээндэ хабаадаха ёһотой.

Фесдэ араб гүрэнүүдэй ниитэ зүблөөгөөр һайшаагдаһан Палестинын асуудалые шиидхэхэ ба Дутын Зүүн зүгтэхи байдалые бүхы дээрэнь гуримшуулха гол ёһонуудые совет тала дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээ. Эрхэ сүлөөгэй болон бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлдэнь палестин ба бусад араб арадуудые СССР хожом хойшодоошье дэмжэхэ юм гээд мэдүүлэгдэһэн байна.

Израилиин булимтархы ябуулгануудһаа ба колониализмые үлөөхэ гэһэн империализмын шэнэ түхэлэй политикаһаа тэдэнэй бодото ашаа туһые, бэеэ даанхай байдалые хамгаалхын тула бүхы араб гүрэнүүд болон арадуудай хүсэлэл оролдолгонуудые нэгэдүүлхэ шухала гээд хоер тала тэмдэглээ.

Палестин арадта саг үргэлжэ һайн дуранай туһаламжа үзүүлдэг байһанайнь түлөө Палестинын араб арадай үмэнэһөө Я. Арафат Советскэ Союзда гүнзэгы баяр баясхалан хүргөө. СССР-тэй хани барисаа болон харилсаа холбоо хүгжөөхэ талаар ООП-ой бэелүүлдэг залан шууд хараа шугамые батадхаа.

(ТАСС).

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ЗАСЕДАНИ

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецовой түрүүлэлгэ доро СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ээлжээтэ заседани январиин 12-то Кремль соо болобо.

СССР-эй Верховно Соведэй 1982 оной ажал ябуулгын дүнгүүд тухай, 1983 ондо бэелүүлэгдэхээр хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудай түсэб тухай асуудалые Президиум хаража үзөө. В. В. Кузнецов энэ асуудалаар мэдээсэл хэбэ. 1983 ондо СССР-эй Верховно Соведтэ үнгэргэгдэхөөр хараалагдаһан гол хэмжээ ябуулгануудай түсэбые Президиум һайшаагаа.

СССР-эй арадуудай хани барисаае, харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэ талаар, ажалшадые интернациональнаар хүмүүжүүлхэ талаар арадай депутадуудай Соведүүдэй хүдэлмэри тухай асуудалые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Т. Н. Ментешашвилиин мэдээсэлээр заседани дээрэ хаража үзэгдэһэн байна.

Союзна болон автономито республикануудай, областьнуудай, городуудай, районуудай, ажалша коллективүүдэй заншалта интернациональна холбоо барисаае саашадань хүгжөөжэ байһан тухай, үйлэдбэриин түрүү дүй дүршэлые, үзэл сурталай хүмүүжүүлгын ба соёлой талаар амжагдаһан туйлалтануудаа алан абалсалгые үргэдхэжэ, арьбадхажа байһан тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо С. Н. Имашев, Президиумэй гэшүүн Н. Г. Басов хөөрэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Ю. В. Андропов энэ асуудалаар үгэ хэлэхэдээ, манай ороной арадуудай хани барисаае, харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэ талаар ойн баярта жэлдэ арадай депутадуудай Соведүүдэй бэелүүлһэн хүдэлмэриин баян, элдэб янзын дүй дүршэлдэ тогтоһон байна. Гүрэнэй ба социально-соёлой байгуулалтын асуудалнуудые шиидхэхэдээ, национальна шэнжэ шанарыень тодорхойгоор, гүнзэгыгөөр хараада абаха, бүхы нацинууд ба арад үндэһэтэдые, илангаяа багa арадуудые али бүхы талаарнь хүгжөөхэ байһан тухайда тэрэ тэмдэглээ.

Ленинскэ национальна политикаһаа али бүхы хадуурaлгые бодото байдалһаа оролдосотойгоор усадхан зайсуулха. бүхы үндэһэ яһанай совет хүнүүдэй адли тэгшэ эрхые залан сэхээр хангаха шухала гэжэ тэмдэглэгдээ.

Партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаанай материалнууд соохи захяа заабаринуудые хүтэлбэри болгон, СССР-эй арадуудай хани барисаае, харилсаа холбоое хүгжөөлгэдэ, гүнзэгырүүлгэдэ, союзна республика бүхэнэй онсо илгаануудые, оронойнгоо бүхы нацинууд ба арад үндэһэтэдэй ашаа туһые наринаар хараада абажа, экономико хүгжөөлгын, ажалшадай һуудал байдалые һайжаруулгын, соёл болбосоролыень дээшэлүүлгын ниитэ арадай зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэдэ саг үргэлжэ анхаралаа хандуулхыень СССР-эй Верховно Соведэй Президиум баталан абаһан тогтоол соогоо арадай депутадуудай Соведүүдтэ даалгаба.

Материально-техническэ, байгаалиин ба ажалай нөөсэнүүдые бүри гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэлгые, республика бүхэнэй сагай уларилай ба бусад онсо илгаануудые хараада абалгые хангалгада, республиканууд хоорондын экономическа холбооe, договорой ба гүйсэдхэлгын жаяг журамые бэхижүүлгэдэ, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые тааруулан табилгые һайжаруулгада, нютаг нютагуудые мэргэжүүлгэдэ, хамжаанай шэглэлтэй болголгодо, транспорт болон харгы замуудые хүгжөөлгэдэ, ниитэ-союзна хүсэндэ республикануудай хүсые эгээл тааруугаар нэбтэрүүлэн оруулалгада али болохоор нүлөөлхэ хэрэгтэ арадай депутадуудай Соведүүдэй болон тэдэнэй мэдэлдэ байдаг органуудай анхарал хандуулагдаһан байна. Совет хүнүүдые эдеэ хоолой зүйлнүүдээр таһалгаряагүй хангалгын шухала хэрэгтэ союзна республика бүхэнэй бодото хубитаяа һаяын сагта оруулжа эхилхэын тула СССР-эй Эдеэ хоолой программые, агропромышленна комплексые хүгжөөхэ талаар бүхы союзна республикануудта зорюулагдажа, тэрээн дотор тодорхойлогдоһон зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Соведүүд арадай хэрэглэмжын эд бараа. илангаяа нютагай хүн зоной дунда үргэнөөр хэрэглэгдэдэг заншалта эд бараа болон эдлэл хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ, ассортиментыень үргэдхэхэ, шанарыень һайжаруулха талаар нэмэлтэ хэмжээнүүдые абаха, арадай уран һайханай олзоборилгонуудые хүгжөөлгэдэ анхаралаа ехээр хандуулха ёһотой; республикануудта ажаһуудаг бүхы нацинууд ба арад үндэһэтэдэй дундаһаа мэргэжэл шадабаритай хүдэлмэришэдые һурган бэлдэлгые олошоруулгада, һайжаруулгада. олонациональна ажалша коллективүүдые саашадань нягтаруулан хүгжөөлгэдэ, тэндэ СССР-эй арадуудай хани барисаанай ба аха нүхэсэлэй оршон байдал байгуулгада, үндэр ехэ эрилтэ, харюусалга ба жаяг журам тогтоолгодо эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ.

Оронойнгоо бүхы нацинууд ба арад үндэһэтэдые хүндэлхэ, хани барисааень бэхижүүлхэ, Совет Эхэ орондоо дурлалай, интернационализмын, бусад оронуудай ажалшадтай һаналаа нэгэдэлгые ажалшадта хүмүүжүүлхын тула арадай депутадуудай Соведүүдэй газар дайда дээрэ хүдэлдэг һургуулинуудай, соёлой ба искусствын эмхи зургаануудай арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэхэ; үндэһэн соёлые баяжуулха, манай ороной арад бүхэнэй оюун ухаан бодолой ба ёһо заншалай түхөөдэг бүхы һайн юумэ хэрэглэхэ хүдэлмэриинь мүнөөнэй эрилтэнүүдтэ харюусаһан түхэл шэнжэнүүдые, онол аргануудые оролдосотойгоор хүгжөөхэ гэһэн зорилго табигдана. Хуушарһан ёһо заншалнуудые, гурим заршамуудые һэргээхэ гэһэн һэдэлгэнүүдые эдэбхитэйгээр зайсуулха, шэнэ совет ёһо заншалнуудые, гуримуудые али болохоор хүгжөөхэ, совет байдалай, социалис зан ябадалай гол ёһонуудта, коммунис суртал һургаалнуудта зүрюу харша зүйлнүүдһээ шууд сэхээр сүлөөрхэ, үндэһэ яһанай талаар дээрэлхүү зан гаргаха, бусад нацинууд ба арад үндэһэтэдтэ хүндэгүйгөөр хандаха гэхэ мэтын үйлэ хэрэгүүдтэй тэмсэхэ.

Арадай депутадуудай Соведүүдэй ажал ябуулгада, гүрэнэй ба ниитын хэрэгүүдые эрхилэлгэдэ ажалшадай хабаадалсалгын түхэл шэнжэнүүдые эршэмтэйгээр наринжуулан һайжаруулха; союзна болон автономито республикануудай совет органуудта бүхы үндэһэ яһанай хүнүүдэй түлөөлэгдэхэ, хүн зоной политическэ үүсхэл эдэбхи дээшэлүүлхэ, ниитын органуудай бэеэ даагаад ажаллаха үрэ түгэс хүдэлмэриин эрхэ байдал байгуулха, һунгуулиин округуудта ба ажалша коллективүүдтэ депутадуудай ажал ябуулгые эдэбхижүүлхэ. СССР-эй бүхы нацинууд, арад үндэһэтэдэй хани барисаае бэхижүүлхэ талаар тэдэнэртэ хуулияар даалгагдаһан уялгануудые бэелүүлгэдэ али болохоор нүлөөлхэ хэмжээнүүдые абаха шухала гээд тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ.

Удаань СССР-эй Верховно Соведэй Президиум СССР-эй Прокуратурын ажал ябуулга тухай асуудалые хаража үзэбэ. СССР-эй Генеральна прокурор А. М. Рекунков энэ асуудалаар үгэ хэлэһэн байна. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, Г. В. Романов, В. В. Щербицкий, Ш. Р. Рашидов, Н. А. Новоселова, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор Т. Х. Кошоев болон И. Г. Кэбин энэ асуудалаар үгэ хэлэхэдээ, хуули ёһонуудые. гүрэнэй гурим журамай эрилтэнүүдые сахихын түлөө хиналта тогтоохо талаар, социалис зөөри зөөһые урихэ ябадалнуудые элирүүлхэ, усадхан зайсуулха, тушаалаараа дашуурха ябадалтай, эдилгэ абалгатай, урилгэтэй, эзэн буса ябадалтай, хуулинуудые эбдэлгэтэй тэмсэхэ, совет эрхэтэдэй эрхэнүүдые ба ашаа туһые найдамтайгаар хамгаалха талаар хиналта тогтоохо шухала гэжэ тэмдэглэбэ.

СССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министр В. В. Федорчук үгэ хэлэхэдээ, гэмтэ ябадалтай тэмсэлдэ милициин хүдэлмэриие һайжаруулха, хуули хамгаалгын бүхы органуудай ажал ябуулгые тааруулан табилгын хэдэ хэдэн асуудалнуудые табиһан байна.

Нютагай ба албан зургаанай үүргэ нүлөөнүүдэй үзүүлэгдэжэ байгаашье һаань, ороной бүхы газар дайда дээрэ хуулинуудые тодоор, нэгэн адляар гүйсэдхэн бэелүүлхын түлөө үндэр дээдэ хиналта тогтоохо талаар СССР-эй Конституцяар ба хуулияар олгогдоһон этигэмжэ түлөөлэлгэнүүдые бүри гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ хэмжээнүүдые абахыень СССР-эй Верховно Соведэй Президиум баталан абаһан тогтоол соогоо СССР-эй Генеральна прокурорто, тэрэнэй мэдэлдэ байдаг прокурорнуудта дурадхаа.

Эрхэтэдэй ажалай ба бусад эрхэнүүдые, хуулита ашаа туһые сахин хамгаалгые шангадхаха, хуули ёһо болон гүрэнэй гурим журамые хазагайруулганууд тухай мэдүүлгэнүүд ба гомдолгонуудые наринаар, саг соогоо хаража үзэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай эрилтэнүүдые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлгые хангаха, хүтэлбэрилгын органуудта, предприятинуудта, эмхи зургаануудта ба организацинуудта ажалшадай хандаһан хандалгые хаража үзэхэ тухай хуули сахихын түлөө хиналтын үүргэ нүлөөе дээшэлүүлхэ шухала гэжэ прокуратурын органуудта заагдаа.

Удаань ороохо тарланда гамтайгаар хандаха асуудалнуудаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, «Известия» газетын редакцида ороһон ажалшадай бэшэгүүд тухай мэдээсэл зүбшэн хэлсэгдэбэ. Манай гол шухала баялигуудай нэгэн болохо ороохо тарланда гамтайгаар хандаха шухала байһан тухай ажалшадай бэшэгүүдэй зүбөөр табигдаһые тэмдэглэхэдээ, ороохо таряа болон эдеэ хоолой бусад продуктнуудые гамтайгаар гаргашалха тухай урда тээнь баталагдан абтаһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула нэмэлтэ хэмжээнүүдые абахыень СССР-эй Верховно Соведэй Президиум зохихо гүрэнэй органуудта болон эмхинүүдтэ даалгаһан байна.

Гүрэнэй ажабайдалай бусад зарим асуудалнууд мүн лэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай таһагуудай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хэдэ хэдэн министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседанида хабаадаа.

(ТАСС).

МҮРЫСӨӨНЭБДИ: БУРЯАД, ШЭТЭ, ЯХАД

1982 ОНОЙ ДҮНГҮҮД

	Түсэбэй дүүргэлтэ (проц.) Буряадай АССР	Яхадай АССР	Шэтын область
Промышленность			
Продукци худалдалга	100,4	103	99,0
Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэ (товарна продукцяар)	100,8	102	99
Промышленна предприятинуудай тоо бүхыдөө	182	131	117
Тэдэнэй дундаһаа продукци худалдаха ба нормативна сэбэр продукциин түсэб дүүргээгүйшүүл	17	—	30
Энэнь ниитэ тоодо процентээр	9	—	26
Хүдөө ажахы			
Хүдөө ажахын гол продукцинуудые бэлэдхэлгэ			
Мал ба шубуун	96	100,5	85
Һүн	106	100,9	91
Үндэгэн	104	102	109
Ноохон	103	101	94
Ороохон	107	—	91
Хартаабха	143	119	107
Огородой эдеэн	75	114	62
Капитальна барилга			
Гүрэнэй капитальна һомололгоор ашаглалгада оруулагдаһан капитальна гол фонднууд (жэлэй түсэбтэ)	86	96	63
Капитальна һомололгын лимит ашаглалга	103	97	92
Тэрэ тоодо барилга-хабсаралгын хүдэлмэри	103	100,9	89
Барилгада капитальна һомололгын лимит ашаглалга (жэлэй түсэбтэ проц.).			
Гэр байра барилгада	87	114	78
Һургуулинуудые барилгада	96	87	81
Хүүгэдэй эмхи зургаануудые барилгада	85	98	93
Больница болон поликлиникэнүүдые барилгада	72	64	76
Ниитэ талмайта гэр байра ашаглалгада оруулалга	78	108	64
Өөһэдын хүсөөр хэһэн подрядна хүдэлмэриин хэмжээн	104	99,9	82
Барилгын товарна продукциин хэмжээн	102	87	66
Худалдаа наймаан			
Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай ниитэ хэмжээн	99,3	100,9	98
Хүн зоной ажаһуудал хангалга			
Хангалгын ниитэ хэмжээн	97	101	94

...СС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, облсовпрофто, ВЛКСМ-эй обкомдо

Үнгэрһэн 1982 оной туршада мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ болон гүрэндэ худалдахын түлөө районуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн тухай

1982 оной туршада мал ажалай продуктнуудые ...ээр үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдахын түлөө ...публикын районуудай ...да дэлгэрһэн социалис ...рысөөнэй дүн хаража ...эд, КПСС-эй обкомой ...ро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, ...совпроф ба ВЛКСМ-эй обком тусхай тогтоол ...талан абаа.

Мухар-Шэбэрэй районнэгэдэхи һуури олгогдо, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облсовпрофой ...он ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан ... 1200 түхэригэй нэгэдэхи мүнгэн шан барюулха гэжэ тогтоогдобо.

Районой ажахынууд гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 101 процент, һү —125, нооһо —111 процент дүүргэжэ, 1981 онойхиһоо гүрэндэ мяха худалдалгые 23 процентээр, һү—20, нооһо — 12 процентээр дээшэлүүлжэ, бүхы адууһа малайнгаа тоо толгойе олошоруулаа.

Хойто-Байгалай райондо 800 түхэригэй хоёрдохи мүнгэн шан барюулагдаха байна. Эндэхи колхоз, совхозууд гүрэндэ мяха худалдаха түсэбые 104 процент, һү — 123 процент дүүргэжэ, урда жэлэйхитэй сасуулбал, гүрэндэ мяха худалдалгые 8 процентээр дээшэлүүлжэ, эбэртэ бодо малайнгаа, адуу морид ойнгоо тоо толгойе олошоруулжа шадаа.

Бэшүүрэй райондо 500 түхэригэй гурбадахи мүнгэн шан олгогдобо. Районой гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 104 процент, һү —118, нооһо — 109 процент дүүргэжэ, 1981 онойхитой сасуулхада мяха худалдалгые— 23 процентээр, һү — 15, нооһо—10 процентээр дээшэлүүлээ. Адууһа малайнгаа тоо толгойе олошоруулаа.

Мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргэхэ талаар Зэдын, Хяагтын, Ахын, Сэлэнгын болон Улаан-Үдын районуудай ажахынууд һайнаар хүдэлжэ гараа.

ДЕПУТАТ, ҺУРГАН ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭ

БАУНТЫН РАЙОНОЙ МОНГОЙН СОВХОЗДО ҺҮНЭЙ ФЕРМЫЕ ДААГШААР БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАТ НАТАЛЬЯ БАЛЖИНОВНА ЛАМАЖАПОВА ҮНИНЭЙ ХҮДЭЛДЭГ. Н. Б. ЛАМАЖАПОВА МҮНӨӨ ҺААЛИШАДАЙ ДУНДА ДЭЛГЭРҺЭН СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНДЭ ТҮРҮҮЛЖЭ ЯБАНА. ТЭРЭ ҮНГЭРЭГШЭ ЖЭЛДЭ ҮНЕЭН БҮРИҺӨӨ 1600 КИЛОГРАММ ҺҮ ҺААГАА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: МТФ-е ДААГША Н. Б. ЛАМАЖАПОВА.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

САГАЙ УЛАРИЛДА ГОМДОНГҮЙ

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай районой хүдөө ажахын хүдэлмэришэд ниитынгээ адуу(һ)а малда яһала ехэ үбһэ тэжээл нөөсэлһэн байна. Тусхайлан хэлэбэл, 370 мянган тонно бүдүүн тэжээл бэлэдхэгдээ гэхэ гү, али урзанда жэлэйхидэ орходоо 6 мянган тонноор ехые нөөсэлэгдөө. Хээрын сабшалангууд дээрэһээ 10,5 мянган тонно үбһэн, 9,3 мянган тонно олон жэлэй ногоон, 17,2 мянган тонно зелёнко суглуулагдаа. Үшөө 4,5 мянган тонно сенаж, 36,7 мянган тонно силос даргагдаа, 2435 тонно ногооной витаминтай гурил гаргагдаһан, 18,2 мянган тонно ороохо тарян суглуулагдаһан байна. Иигэжэ районой малшад энэ жэлэй малай үбэлжэлгые гарза хохиролтогүйгөөр үнгэргэхэ дүүрэн аргатай болонхой.

Эхэ оронойнгоо хүн зониие эдеэ хоолоор хангаха талаар хүдөөгэй ажалшадай урдахи харюусалга, хэхэ ажал айхабтар ехэ. Түбхын түрүүн мал ажалай продукци үйлэдбэрилгые эрид дээшэлүүлжэ,, шанарыень һайжаруулха, өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха гээшэ малшадай мүнөөдэрэй гол зорилго болоно.

Нёдондоной дүнгөөр манай район гүрэндэ мяха, һү худалдаха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Гансал нооһо тушааха жэлэй даабариие бэелүүлһэн байна. Энэ талаар һаяхан үнгэрһэн КПСС-эй Яруунын райкомой юһэдэхи пленум дээрэ ехэхэн хөөрэлдөөн болоо. КПСС-эй ЦК-гай майн болон ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи габшагай жэлэй түрүүшын үдэрһөө хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудаа, арга шадабаряа гүйсэдөөр элсүүлэн ажаллажа, байгша онойнгоо түсэбые үлүүлэн дүүргэхын түлөө оролдохо жэшээтэй. Мал ажалай продукци элбэг дэлбэгээр абаха хэрэгтэ нэн түрүүн тэжээлэй бааза байгуулха ябадал шухалада тоологдоно. Тиимэһээ районой партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ асуудалые зүбөөр шиидхэхын түлөө оролдодог гээшэ.

Хэнэйшье мэдэһээр үнгэрһэн жэлэй хабар, зун, намар сагай уларилай тогтууригүй байһанһаа боложо. үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ нилээд хүндэ хүшэр байдалда үнгэрөө. Энэ бэрхэшээлые дабажа гарахын хойноһоо районой бүхы хүн зон нилээд оролдолго гаргаһан байна. Иимэ ажал ябуулһанай ашаар совхозуудта яһала ехэ тэжээл бэлэдхэгдээ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Байгша ондо ороoһото болон тэжээлэй ургамалнуудые элбэгээр абахын тула газарай хүрьһэ эрид һайжаруулха, ашаг үрэтэй севооборот хэрэглэхэ, агротехническэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, эндэ хүдэлжэ байгшадта элдэб моральна болон материальна урмашуулгануудые хэрэглэхэ гэхэ мэтэ хэмжээнүүд абтахаар хараалагдана.

Эндэ нёдондо «Коммунизм» колхозой колхозниигуудай туйлаһан амжалтануудые харахада, одоол жэшээ боломоор гэжэ һанахаар. Тэдэнэр ажалдаа орон доторoo хэрэглэгдэжэ байһан шэнэ түрүү онол аргануудые гүйсэдөөр нэбтэрүүлжэ, хүдэлмэридөө үндэр дүнгүүдые туйладаг болонхой. Энээнэй ашаар тус ажахы жэл бүри ямаршье уларилтай сагта ниитын адууһа малда хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл нөөсэлдэг юм. Үльдэргынхид нёдондо бүхыдөө 1804 тонно һайн шанартай үбһэ, 454 тонно сенаж, 3765 тонно силос, 130 тонно витаминтай ногоонoй гурил бэлэдхэһэн байна. Эдэ тоо, баримтанууд эдэнэрэй хэһэн ажалыень тодорхойлно бшуу. Мүн бэшэншье ажахынуудай дүнгүүд яһала һайн. Үбһэ тэжээл нөөсэлхэ хэрэгтэ олохон бригада, звенонууд болон түрүүшүүл шалгаран гараа. Тэдэнэй дундаһаа «Коммунизм» колхозой комбайнернуудай звеное даагша Виктор Михайлович Бурлаков, «Улаан Туяа» совхозой механизатор Валерий Тарнуев, Яруунын совхозой тэжээл бэлэдхэдэг тракторна бригадын бригадир Г. П. Яковлев гэгшэд район дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлһэн байна.

Гэбэшье ороoһото болон тэжээлэй ургамалнуудые эрхилхэ талаар дутуу дундаанууд үшөөл дайралдаһаар. Үнгэрһэн жэлдэ колхоз, совхозууд 20,2 мянган гектар паар хахалха һаа, тэрэнээ оройдоол 11 мянган гектарта хүргэжэ, түсэбөө 55 процент болгоо. Эндэ хэн гэмтэйб гэхэдэ, Инсэнгын, Витимскэ, «Комсомольский» совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, таряашад бүхы гэмээ «сагай уларилда хаяжархёод, энэ шухала хүдэлмэреэ ябуулаагүй байшоо. Эдэ ажахынуудта нуга сабшалан яһала элбэг юм. Теэд тэдэнэрнай дүтынгөө газарай ногооень сабшажа абадаг заншалтай болонхой. Харин холын, хүбшэ тайгын шэмэтэй үбһэн хэды ехээр хосорно гээшэб? Дээрэ дурсагдагша совхозуудта агрохимическэ хүдэлмэри тулюураар ябуулагдана. Нёдондо эдэнэр нэгэшье килограмм ороoһо гүрэндэ тушаажа шадаагүй.

Районой ажахынуудай малшад, таряашад, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд эдэ дутуу дундануудаа түргэн усадхажа, хүн зоной эдеэ хоолой зүйлнүүдые улам ехээр үйлэдбэрилдэг болохо талаар урдаа нилээд ехэ зорилго табиха ушартай. Тэрэнээ дүүргэхын тула хүн бүхэн даалгагдаһан ажалдаа эзэн ёһоор хандажа, КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленум дээрэ баталагдан абтаһан СССР-эй Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитануудые оруулха байһандань батаар найдахаар.

Э. БУДАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Яруунын район.

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММА — БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

БИДЭЛ ТОЛГОЙЛХО ЁҺОТОЙБДИ

Манай һү һаалиин фермын хүдэлмэрилэгшэд оронуй Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ эгээл шухала участогуудай нэгэндэ хүдэлжэ байһан хадаа харюусалгаяа мэдэрэн, түсэб болон уялгануудаа болзор соонь дүүргэхын түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдожо байдаг юм. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада фермэмнай гансашье совхоздоо бэшэ, мүн район дотороо түрүүшүүлэй тоодо ябана. Абаһан түсэбтэ даабаринуудаа жэл бүри дүүргэжэ шадана. Үнгэрһэн жэлдэ яһала һайн амжалта түйлагдаа.

Фермэдэ 300-шахуу үнеэдые баринабди. Эдэ малые 30 гаран хүн харууһална. Тэдэнэй хахадынь шахуу һаалишад, бусадынь тугалшад, мал адуулагшад, тэжээл буйлуулагшад болоно. Хоорондоо эбтэй эетэй, эмхи гуримтай байдалтай коллектив тогтонижонхой. Пенсидэ гараһан үнинэй малшадай орондо эндэ ажаллахаяа ерэһэн залуушуул олон. Тэдэнэр коллективэйнгээ нэрэ солые үргэлсэн, яһала һайнаар ажаллажа байнхай.

Манай фермэдэ долоон коммунистнууд хүдэлнэ. Тиимэһээ совхозой парткомой шиидхэбэреэр манда партийна бүлэг байгуулагданхай. Энэ хадаа манай коллективэй хэмжээгээр болохоодо нилээд ехэ хүсэн гээшэ. Бусад нүхэдөө дахуулан, һайн жэшээ харуулан ажаллаха, бүри ехэ амжалта түйлахые уряалан ябаха гээшэ коммунистнуудай дүүргэхэ уялга мүн.

Коммунистнуудай дунда мал ажал дээрэ үнинэй хүдэлжэ ябаһан, дүй дүршэлөөр баян хүнүүд бии. Тэдэнэй нэгэн гэхэдэ, фермые даагша, шадамар бэрхэ эмхидхэлшэ, КПСС-эй обкомой гэшүүн А. Д. Дашеева болоно. Үнинэй тугалшан, КПСС-эй райкомой гэшүүн М. Д. Комиссарова, мал адуулагша, партгрупорг Б. А. Хохоноев гэгшэдые магтан дурдамаар. Эдэнэр дааһан хүдэлмэридөө эзэн ёһоор хандадаг, хамтын хэрэгэй түлөө бүхы хүсэеэ, бэлиг шадабаряа зорюулдаг нүхэд юм. Иимэ хүнүүдтэй сугтаа ажаллахада хүнгэншье, урагшатайшье, урматайшье байдаг шуу.

Коллективэй дунда партийна нүлөөе улам үргэдхэхын, гүнзэгырүүлхын тула залуу һаалишад Любовь Голышева, Евдокия Убушеева гэгшэдые партиин зэргэдэ абаа һэмди. Эдэ басагаднай тон оролдосотойгоор ажалладаг. Үнгэрһэн жэлэй даабариие болзорһоонь урид дүүргээ. Тэжээл буйлуулдаг цехтэ залуу коммунист В. Д. Комиссаров мүн шадамар бэрхээр хүдэлнэ. Коллективэй нийтын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаададаг, эрхим һайнаар хүдэлдэг хүбүүд, басагадые партида шэлэн абахаар бэлдэжэ байнхайбди.

Би өөрөө зундаа үнеэдые адуулнаб, харин үбэлдөө тэжээл буйлуулагшаар хүдэлнэб. Энэ тон харюусалгатай хүдэлмэри. Үнэн зүрхэнһөө оролдоогүй һааш, бүхы юумэн урагшагүйдэжэшье болохо. Илангаяа мүнөө малай үбэлжэлгын хаһын түлэг ябажа байхада, тэжээлээ уридшалан һайнаар буйлуулха, шанаржуулха шухала. Элдэб шухала минеральна зүйлнүүдые холилсожо, үнеэдтэ эдюулхэдэ һү ороно, шадалынь дээшэлнэ, малай тэжээлдэ ехэ арьбан байна. Тэжээл буйлуулгын цех малай үбэлжэлгын хаһын эхилһэнэй түрүүшын үдэрһөө һаатабаригүй хүдэлнэ.

Тэжээлэй цехэй һайнаар хүдэлдэг байһан тула манай фермэдэ районой ажахынуудай зооветмэргэжэлтэд, фермэнүүдые даагшад, ахамад инженернүүд болон хүтэлбэрилэгшэд сугларһан байна. Районой зарим ажахынууд тэжээлээр дутамаг хангагданхай. Ушар иимэһээ али бүхы тэжээл имагтал буйлуулагдажа малда үгтэхэ ёһотой гэжэ тэмдэглэгдээ. Семинарта сугларагшадые илангаяа манай совхозой шахан таргалуулгын баазада түхеэрэгдэһэн тэжээлэй цех, тэндэ хэрэглэгдэдэг технологи һонирхуулаа.

Гадна совхозоймнай фермэ, гүүртэ бүхэндэ үбһэ, һолоомо хэршэхэ, орооһо тарялнай зүйл татан бутаргаха, нарһанай ногоон шэлбүүһэ гурил болгохо, хуурай тэжээл холихо, халуун уһанда, мүн ууралда һолоомо дэбтээхэ, татаһан гурил эһээхэ, минеральна бодосуудтай холилсон шанаржуулха оньһон түхеэрэлгэнүүдтэй тэжээлэй цех бии юм. Тиимэһээ буйлуулһан тэжээлээр малаа таһалгаряагүй эдеэлүүлгэ маанадһаа, тэжээл буйлуулагшадһаа сэхэ дулдыдаха болоно бшуу.

Манай ажахы бэлшээри багатай. Тиимэһээ малаа ой модон соогуур, ургажа байһан тарянай полинуудай захаар адуулдаг гээшэбди. Иимэ бэлшээриин ногоон яагаад һайн байлтайб даа. Зунай сагай ерэхэдэ фермынгээ үнеэдые Майла ба Дабаанай-Аман гэжэ хоёр ондоо газарта хубаарилан харууһалнабди. Бэлшээриин хэды муу байгаашье һаань, үнеэдээ түхэреэн сүүдхэ соо адуулжа зүһадагбди. Ехэ һү һаахаяа оролдонобди.

Намайе нүхэдни профсоюзай комитедэй түрүүлэгшээр һунганхай. Нийтын энэ харюусалгатай даабариие жэншэдгүйгөөр дүүргэхын тула нилээд оролдолго гаргагдана гээшэ. Түбхын түрүүндэ малшадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ асуудалда анхарал горитой хандуулагдана. Һаалишадай мүрысөөнэй дүнгүүд арбан хоног, һара ба квартал бүхэндэ гаргагдана, илагшадые мүрысөөнэй гуримай ёһоор урмашуулхын тула зүүршалга хэгдэнэ. Мүрысөөнэй дүнгые харуулһан «дайшалхы», «сахилгаан» хуудаһанууд гаргагдана. Заримдаа «халаахайдахашье» ушар болодог.

Республикын түрүү коллективүүд үбэлжэлгын сагые эмхитэйгээр үнгэргэхын, мал ажалай продуктнуудые элбэг ехээр абахын, гүрэндэ худалдахын түлөө мүрысөө дэлгэрүүлхэ үүсхэл гаргаа һэмнай. Манайшье фермын коллектив хажуу талада байгаагүй. Харин тэрэниие һайшаан дэмжэһэн, малай үбэлжэлгын үсын долоо һарын туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1400 килограммһаа бага бэшэ һү һааха, тугал бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ дунда зэргээр эдаг 500 граммаар нэмээжэ байха, бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэ, үнеэдээ бултыень искусственна аргаар үрэжүүлхэ, тэжээлээ имагтал буйлуулжа малдаа үгэхэ, гамтайгаар гаргашалха гэһэн үндэр уялга абаа.

КПСС-эй ЦК-гай ноябрийн Пленум дээрэ нүхэр Ю. В. Андропов үгэ хэлэхэдээ, хүдөөгэй ажалшадай үмэнэ ехэ зорилгонуудые табиһан, малай үбэлжэлгын хаһые амжалтатайгаар үнгэргэхэ гээшэ тон шухала асуудалнуудай нэгэн мүн гэжэ зааһан байна. Энэ заабаринь бидэ малшадта сэхэ хабаатай. Энэ шухала хэрэгые фермэ дээрэ хүдэлдэг бидэ коммунистнууд толгойлхо уялгатайбди.

Эдеэ хоолой программые шиидхэлгэ хадаа нэгэ жэлэй хэрэг бэшэ. Тиигэбэшье тэрэниие бодотоор бэелүүлгые заахашье унжагайруулжа болохогүй гээд Пленум дээрэ тон зүб тодорхойлогдоо бшуу. Жэшээлхэдэ, манай фермын малай үүлтэрэй шанар мүнөөнэй эрилтэдэ харюусанагүй, оньһожоруулга гүйсэд нэбтэрүүлхэ аргагүй. Тиимэһээ типовой шэнэ комплекс барижа эхилхэ саг тулажа ерэнхэй. Юрэдөө капитальна барилга манай совхоздо хангалтагүйгөөр эрхилэгдэнэ.

СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ манай республика һайн амжалта түйлажа, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэ. Энэ Улаан туг үшөө ехэ амжалта түйлахые уялгална. Манай фермын коллектив эрид нэтэрүүгээр хүдэлжэ, энэ тэмсэлдэ хубитаяа оруулха эрмэлзэлтэй.

В. БОДЕЕВ.
Түнхэнэй совхозой Могой-Горхоной һү һаалиин фермын тэжээл буйлуулагша, КПСС-эй гэшүүн.

Тихон Яковлевич КИСЕ[ЛЕВ]

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин Компартиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Тихон Яковлевич Киселев хүндөөр, удаан саг соо үбшэлһэнэй һүүлээр 1983 оной январиин 11-дэ наһа бараба. Коммунис байгуулалтын агуу ехэ хэрэгтэ бүхы амияа наһаяа зорюулһан Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша бидэнтэй хахасаба.

Тихон Яковлевич Киселев 1917 оной августын 12-то Гомельско областиин мүнөөнэй Добрушска районой Огородня тосхондо үгытэй тарялашанай бүлэдэ түрэһэн байгаа. 1940 онһоо КПСС-эй гэшүүн. Тэрэ Гомельско багшанарай институт, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Дээдэ партийна һургуули дүүргэһэн. Удаан саг соо багшаар, долоон жэлэй һургуулиин һуралсалай таһагые даагшаар, дунда һургуулиин директорээр хүдэлһэн байгаа. 1944 онһоо Тихон Яковлевич Киселев партийна хүдэлмэридэ ажаллаа.

Партиин Гомельско обкомой инструктор, Брестскэ обкомой лекторскэ бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ, Белоруссиин Компартиин ЦК-гай пропаганда ба агитациин таһагые даагша байһан юм. 1952 онһоо Т. Я. Киселев партиин Брестскэ обкомой нэгэдэхи секретаряар, удаань Белоруссиин Компартиин Центральна Комитедэй секретаряар, хоёрдохи секретаряар хүдэлһэн байгаа. Тэрэ Белоруссиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшээр хорёод жэлэй хугасаа соо хүдэлөө. Тихон Яковлевич Киселевой партийна ба совет бэлигтэй бэрхэ хүтэлбэрилэгшын гайхамшагта шэнжэнүүд эндэ тодороо һэн. Дайнай жэлнүүдтэ һандаргагдаһан хото городуудые, һуурин тосхонуудые, промышленна предприятинуудые, колхоз, совхозуудые һэргээлгэдэ ажалшадые элсүүлэн хабаадуулха талаар, республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадань хүгжөөхэ талаар тэрэ ехэ юумэ хэһэн байгаа. Эдэ жэлнүүдтэ Белоруссида экономикын шэнэ һалбаринууд байгуулагдаа, хүдөө ажахы хүгжэлтын шэнэ шатада гаргагдаа, ехэ социальна хубилалтанууд хэгдээ.

1978 онһоо Т. Я. Киселев СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшоор хүдэлөө һэн. 1980 оной октябрь һарада Тихон Яковлевич Киселев Белоруссиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретаряар һунгагдаһан. Тэрэ партиин XXII съездһээ хойшо Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй гэшүүн байгаа. 1980 оной[...] Т. Я. Киселев [...]гай Политбюро[...] кандидат бай[...] СССР-эй дүрб[...] удаадахи зарла[...]ховно Соведэй һунгагдаһан, 19[...]һээ СССР-эй В[...]ведэй Президи[...] байһан юм.

Партиин эль[...] зарнуудта Тихо[...] Киселев КПСС[...] бодото дээрэнь[...] зохёохы үүсхэл[...]гадаг байгаа. Т[...]мэ мэдэдэг, за[...] тээсэ ехэтэй [...] харал оролдосо[...]хы дулаанаар х[...]налгай, түбшэн[...]тай хүн байгаа. [...]ашаар Тихон Я[...]ной дунда нэр[...]тэй байһан юм.

Коммунис па[...] Совет гүрэнэй [...] габьяатан байһа[...]лөө Т. Я. Кисе[...]до Социалис [...]ройн нэрэ зэр[...]һэн. Тэрэ Лени[...]деноор, Октябр[...]цини, «Хүндэл[...] орденуудаар, [...]нуудаар шагна[...]

Ленинскэ па[...] совет арадай [...] бүүн, дүлэтэ па[...]мунист Тихон Я[...]селев тухай ар[...] дурасхаал сов[...] зүрхэ сэдьхэлд[...]хэл.

Ю. В. Андропов, Г. А. Алиев, М. С. Гор[...] Гришин, А. А. Громыко, Д. А. Кунаев, [...]ше, Г. В. Романов, Н. А. Тихонов, Д. [...] К. У. Черненко, В. В. Щербицкий, П. [...] В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. [...] Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Э. А. [...]зе, М. В. Зимянин, И. В. Капитонов, К. [...] Н. И. Рыжков, Т. Н. Ментешашвили, А. [...] В. Г. Балуев, В. И Бровиков, Н. И. Деме[...] Ивановский, Ю. Б. Колоколов, А. Т. Кузь[...] Лагир, В. А. Микулич, В. Ф. Мицкевич, [...]зов, И. Е. Поляков, Л. С. Фирисанов, [...]инов, И. Ф. Якушев, В. Е. Лобанок, Н. Л. [...] В. П. Шаплыко, Л. Г. Клецков, А. А. [...] В. В. Прищепчик, Е. Е. Соколов, С. М[...] Г. Г. Бартошевич, Н. А. Борисевич, Л. [...] Е. И. Климченко, В. Л. Бедуля, Е. И. Скур[...] Танк).

ТРАКТОРИСТЫН БАЯР

Зураглал

СЭНХИР хүхэ үнгэтэй «Беларусь» трактор гаражһаа түрүүлэн гараад, баруун-урагшаа шэглэн ошожо, модон гэрэй газаа байшаба. Уданшьегүй кабинынгаа үүдые үргэнөөр сэлин, набтаршаг тэгшэ бэетэй, энеэбхилэд гэһэн нюдэтэй хүн буужа, түргэ түргэн гэшхэлэн совхозой конторо руу орошоно.

Энэмнай Далахайн совхозой түрүү механизаторнуудай нэгэн Федор Нимаевич Жамбалов гээшэ. Энэ хүнэй ажалай үдэр бүхэн нигээд лэ эхилдэг. Федор Нимаевич үглөө бүхэндэ эртэлэн отделениие эрхилэгшэ Дондок Жапович Янжаповта ерэжэ, мүнөөдэр ямар ажал хэхэ, залуу механизаторнуудай хэниие хаана эльгээхэ тухай зүбшэн хөөрэлдэдэг юм.

Тэрэнэй ажалладаг тракторна бригада комсомолшууд болон залуушуулһаа бүридэнхэй. Тус бригадада хамта дээрээ «Беларусь» түхэлэй 7, тиихэдэ «ДТ-75» түхэлэй 4 трактор тоологдоно. Тэндэ комсомолшууд Аполлон Дашеев, Сергей Дармаев, сомоной Соведэй депутат Александр Дымпилов гэгшэд хүдэлдэг. Руслан Бадмаев Валерий Цыденов хоёр «ДТ-75» түхэлэй тракторнуудаар холын гүүртэнүүдэй малшадта үбһэ тэжээл зөөдэг. Үнинэй механизатор Николай Гундуев залуу механизаторнуудаа өөрынгөө баян дүй дүршэлдэ һургажа байдаг. Совхозой түбһөө 30—50 модоной зайда оршодог Оронгодой, Тудхалта болон бусадшье малай гүүртэнүүдтэ тэдэнэр шухала ашаа зөөдэг.

...Тракторай нэгэ жэгдэ хүршэгэнөөн доро хүн бүхэн өөр өөрын бодолдо абтанхай ябадагынь мэдээжэ. Энэ ута харгы гаталха үедөө бүхы ажабайдалаа дахин эрьен хаража үзэхөөр үешье болодог гээшэ...

Федор Жамбалов 1956 ондо Санагын дунда һургуулиин 8 класс дүүргээд, Улаан-Үдын хүдөө ажахын техникумдэ ороһон байна. Тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнгээ удаа, 1958 оной март һарада түрэл нютагаа бусажа, трактористаар ажаллажа эхилһэн намтартай.

— Түрүүшын жэлнүүдтэ хүндэхэн лэ байһан юм ааб даа. Тиибэшье дүршэлтэй механизатор Базар Юндунович Цыденов намда ехэтэ туһалаа һэн. Тэрэнэй жэшээгээр, тэрэниие дахан ажабайдалайнгаа түрүүшын алхамуудые эхилээб, — гэжэ Федор Нимаевич омогорхолтойгоор хөөрэнэ.

Зүб лэ даа. Хүн бүхэн ажабайдалайнгаа түрүүшын алхамуудые эхилхэдээ, заатагүй хэн нэгэнэй жэшээ даган, тэрэнэйнгээ дүршэлыень халан абадаг ха юм. Тиигэжэ залуухан Федор Жамбалов аха нүхэрэйнгөө эрхим һурагшань болоһон байна. Тэрэ шэлэһэн мэргэжэлээ нэгэтэшье хубилгаагүй, һурган хүмүүжүүлэгшэ байһан Б. Ю. Цыденовэйнгээ һайхан хэрэгыень үнэн сэхээр саашань үргэлжэлүүлэн, залуу халааниие өөрынгөө мэргэжэлдэ һурган ябана гээшэ. Байгша оной март һарада Федор Нимаевичай ажалайнгаа намтарай эхилһээр тэбхэр хорин табан жэлэй ойе угтахаяа байһандань нютагайхидынь, илангаяа тэрэнтэй хамта ажалладаг нүхэдынь омогорхохол ёһоороо омогорхонод.

Энэ хугасаа соо Федор Нимаевич хэдэн түхэлэй тракторнуудые жолоодоо. Һүүлэй арбан нэгэн жэлэй туршада тэрэ «Беларусь» түхэлэй трактор жолоододог. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг тракторна бригадынхид үбэлдөө үбһэ тэжээл малшадта зөөдэг, хабар намарай үедэ таряа тарилга болон хуряалгада хабаадалсадаг юм. Тиихэдэ зундаа тэдэнэр үбһэ бэлэдхэлгэдэ хамсыгаа шаман ороно. Энэшье зунай үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хаһада Федор Нимаевичай звено оролдосотойгоор ажаллажа, 580 центнер һайн шанартай үбһэ бэлэдхээ. Наймадахи класста һурадаг Аркадий хүбүүниинь абынгаа эрхим туһалагшань болонхой. Аркадий зун бүхэндэ абатаяа үбһэ бэлэдхэлгэдэ гаралсадаг. Мүн тэрэнэй үбэлдөөшье тракторынь һуулсаад, «табилуулхые» харахат.

Федор Нимаевич хани нүхэр Мария Цырендулмаевнатаяа 7 үхибүүдые хүмүүжүүлнэ. Тэдэнэй эхир басагад — Оля Майя хоёр Улаан-Үдын соёл-гэгээрэлэй училищидэ һуранад. Бэшэ хүүгэдынь һургуулиин шабинар юм.

Ф. Н. Жамбалов Утаата-Далахайн сомоной Соведэй депутадаар гурба дахин һунгагдаһан. «Совхозой чемпион» гэһэн нэрэ солодо оло удаа хүртэһэн. Совхоз, район дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хэдэн удаа шалгаран гаража, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй райкомой, райсоведэй гүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотануудта, үнэтэ бэлэгүүдтэ хүртэһэн байна. Мария Цырендулмаевна хорёод жэлэй туршада киномеханигаар ажаллаха зуураа нютагайхидтаа хүндэтэй болонхой.

...Жамбаловтанай абьяаста ажалайнгаа, эрхим һуралсал, нийтын ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнгаа түлөө абаһан шагналнуудые хаража һууходаа, үнэн зүрхэнһөө баясаа бэлэйб. Тиимэһээ иимэ үнэр баян, ажалша бэрхэ бүлын аха заха Фёдор Нимаевич Жамбаловай ажалайнь 25 жэлэй ойгоор халуунаар амаршалха, тэрэниие магтан бэшэхэ хүсэл түрөө юм.

Х. ДОРЖИЕВА,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ф. Н. Жамбалов.

Захааминай район.

Нелли Киловна Очирова Улаан-Үдын трикотаж гадар хубсаһанай фабрикада 1979 онһоо хүдэлдэг юм. Залуу басаган хэдыхэн жэл хүдэлжэ байһаншье һаа, оёдолой цехэй түрүүшүүлэй тоодо оронхой. Суг хүдэлдэг ахамад нүхэдөө даган, оролдосо ехэтэйгээр хүдэлжэ, оёдолшоной яһала баян дүршэл шадабаритай болонхой. Тиимэһээ һара бүринигөө даабариие 120 процент дүүргэнэ. Комсомолка Нелли Киловна гансахан ажалдаа шалгардаг бэшэ, мүн нийтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Суг хүдэлдэг нүхэдынь тэрээндэ үндэр дээдэ этигэл найдабари хүртөөжэ, Октябрьска районно Соведэй депутадаар һунгаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: оёдолшон И. К. Очирова.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

ҮНДЭР ҮРЭ ДҮН ТУЙЛАГДАА

МОСКВА. Үнгэрһэн жэлдэ ороной газ олзоборилгошод 500 миллиард кубометр байгаалиин газ олзоборлһон байна.

Газ олзоборилго эршэмтэйгээр ургана. Жэшээнь, юһэдэхи табан жэлэй туршада 91 миллиард кубометр, арбадахида — 146 миллиард кубометр газ абтаһан байна. Харин мүнөө жэлдэ нёдондонойхиһоо 35 миллиард кубометрээр ехэ газ абтаа. Партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай ноябрийн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ һалбариин хүдэлмэрилэгшэдэй оруулһан хубита иимэ байна.

Түсэбтэ табан жэлэй шухала зорилгонуудай нэгые шиидхэлгэдэ — ороной түлишын-элшэ хүсэнэй комплексые хүгжөөлгэдэ газ олзоборилгошод бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсээ, дүй дүршэлөө зорюулдаг юм. Баруун Сибирь илангаяа ехэ хубитаяа оруулдаг.

Табан жэлэй туршада 65 шэнэ уурхай ашаглалгада оруулагдаха юм. Энэнь жэлдэ 600—640 миллиард кубометр газ олзоборилхо арга олгохо байна. Һалбариин хүдэлмэрилэгшэд үйлэдбэриие нарижуулан һайжаруулха горитой нөөсэнүүдые нэбтэрүүлнэ: тэдэнэр техникэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэнэ, технологи нарижуулан һайжаруулна, түрүү коллективүүдэй дүй дүршэлые дэлгэрүүлнэ.

Олзоборилгодоһон 500 миллиард кубометр газай горитой хубинь Уренгойн уурхайда тудана. Табан жэлэй үедэ Баруун Сибирьһээ 6 томо трасса татагдаха юм. Тэдэнэй хоёрынь — Уренгой — Москва болон Уренгой — Петровск хүдэлжэ байнхай. Уренгой — Новопсков гэһэн газ дамжуулха хоолой соргын барилга дүүрэнтэжэ байнхай. Уренгой — Помары — Ужгород гэһэн хоолой сорго эршэмтэй түргэнөөр баригдана.

ЭСТОНИИН СЭБЭР ГОЛ МҮРЭНҮҮД

КОХТЛА-ЯРВЕ. (Эстониин ССР). Эндэхи Кивиыли—Пюсси—Кохтла—Ярве гэжэ промышленна райондо уһа сэбэрлэдэг түхеэрэлгэнүүдэй комплекс ашаглалгада оруулагдаа. Эндэ сланец олзоборилгын, сланецэй химиин предприятинууд болон модоной хүсэ ехэтэй комбинат оршодог юм.

Промышленна предприятиһаа урдажа гарадаг уһые суглуулжа сэбэрлээд, хоёрдохёо хэрэглэдэг сэбэрлэлгын нийтэ нэгэн түхеэрэлгэ хүдэлжэ эхилээ. 20 километр ута энэ түхеэрэлгэ мүнөөнэй шэнэ техникээр хангагданхай. Тус[...] туһаламжаар г[...]тэ болон нуур[...] ородог сэбэр [...] хэмжээн хоёр [...] юм.

Республикын[...] ленна районой [...] приятинууд у[...] мүнөөнэй түхе[...] болонхой.

ОКЕАНАЙ [...] КУР[...]

ГОРНЫЕ К[...] мориин хизаар[...]да «Изумрудны[...] наториин стол[...] хүн гансата х[...]тай болоо. Нии[...]ха шанартай [...] хүгжэлтын ген[...]бэй ёһоор тэрэ[...]

Зүрхэ-Һудала[...] бусад үбшэнгү[...]да туһалдаг эк[...] булагууд амар[...] буляадаг юм. [...]дэ 19 мянган[...] байна.

Курорт улам[...] табан жэлдэ «[...] юһэн дабхар б[...]натори, гэр бү[...] пансионадууд [...] сэлихэ, поликл[...] неологическа [...]зар, үхибүүд[...] ашаглалгада байна.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 оной) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын [...]

ЖУРАМАЙ АША ҮРЭ [...]

1983 оной экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб хадаа арбан нэгэдэхи табан жэлэй гол зорилго — арадай ажахые тогтууритайгаар урагшань дабшуулан хүгжөөһэнэй, эрдэм, техникын дэбжэлтэ түргэдхэһэнэй, оронойнгоо үйлэдбэриин хүсэ шадалые бүри бодолтой зүбөөр ашаглаһанай, арга нөөсэнүүдые али болохоор алмаһанай, хүдэлмэриин шанар һайжаруулһанай үндэһөөр совет хүнүүдэй һуудал байдалые улам саашадань һайжаруулха ябадал хангаха зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ шэнэ арга боломжонуудые нээжэ үгэнэ. КПСС-эй ЦК-гай (1982 оной) ноябриин Пленум дээрэ экономикын байдалда гүн гүнзэгы шэнжэлэл хэгдээ, арадай ажахые хүгжөөлгэдэ бии байгаа бэрхэшээлнүүд, дутуу дунданууд элирүүлэгдээ, тэдэниие дабан гараха арга замууд хараалагдаа, тэрэ тоодо партийна, гүрэнэй болон ажалай журам ямараар-шье эбдэхэ ябадалда эсэргүү эрид шууд тэмсэл ябуулха шухала гэжэ онсолон тэмдэглэгдээ һэн.

ҮНӨӨ үеын эрхэ байдалда КПСС-эй экономическа ба социальна политикые бэелүүлхэ хэрэгтэ гурим журамай үүргэ эрид дээшэлнэ гээшэ. Энэ юугээр тайлбарилагданаб гэхэдэ, нийтын үйлэдбэридэ шанарай талаар шухала шэнэдхэн хубилалтанууд болоjо байна бшуу.

Хүгжэлтэ түгэс социализмын шата дээрэ оронойманай экономико арадай ажахын нэгэдэмэл комплекс болон хүгжөө гэжэ нэн түрүүлэн тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Харин энэ комплекс хадаа үйлэдбэриин ба хамжаһан ажалай продуктнуудые бүтээмжэтэйгээр хэрэглэлгын имагтал, түсэблэмэл гуримтай, тааруу тэнсүүритэй байхадань ашаг үрэтэйгөөр хүдэлдэг юм. Мүнөө экономическа районуудай, һалбаринууд болон предприятинуудай хоорондохи ажахын холбоо барисаан хэзээ хэзээнэйхиһээ орёо оньһон болонхой. Энэ хадаа онсо өөрэ янзын дам дамаа тэгшэ бэшээр хүдэлжэ болохо аюултай, хамжаанда хабаадалсалаг хэн нэгэнэй тогтоогдомол түсэбөө оройдоол тон бишыханааршье дүүргээгүй һаань гү, али договороор хараалагдаһан продукци эльгээхэ даабаряа таһалдуулаа һаань, олохон үйлэдбэринүүд тэгшэ бэшээр хүдэлдэг боложо магад. Тиимэһээ, В. И. Ленинэй үгэнүүдээр хэлэбэл, ажахын бүхы һалбаринуудай үнэхөөрөө часы мэтээр хүдэлхын тулада эрхэ нүхэсэл байгуулха талаар **түсэблэлгын журамай** удха шанар эрид ехэ болоно.

Хоёрдохёор, үйлэдбэриин хэм хэмжээн, техническэ зэбсэгжэлгэ ба ажалай бүтээсэ нилээд ехэдхэгдээ. Жэшээлхэдэ, 1940 оной сүүдхэ соо үйлэдбэрилэгдэһэндэ орходоо 1981 оной сүүдхэ соо электрын элшэ хүсэн — 27,3 дахин, минеральна үтэгжүүлгэ — 33,2, булад — 8,1, автомобильнууд — 15,1, тракторнууд — 17,8, арһан гутал — 3,4 дахин ехээр үйлэдбэрилэгдэдэг болоо. Тиихэлээрээ, мүнөөнэй эрхэ байдалда хүдэлмэриин сагай единицын нийтын сэн даамай ехэ болоо гээшэ. Гэхэ зуура, энэ сагай гээлтэ хоролтонь, сасуулбарилан тоолоходо, бага болоошье һаа, энээнэй урда тээхидэ орходоо хии хаягдаһан саг обществодо жэшээгүй ехэ гарза хохидол ушаруулна. Энээнтэй дашарамдуулан, үйлэдбэридэ хабаададаг бүхы хүнүүдэй ажалайнгаа гурим нарин нягтаар сахиһанһаа, хүдэлмэриингөө саг хэр зэргээр хэрэглэһэнһээ, хүтэлбэрилэгшэдэй захиралтануудые хэр зэргээр дүүргэһэнһээ — **ажалай журамай** ямар байһанһаа эсэсэй үрэ дүнгүүдэй дулдыданги байһаниинь улам дээшэлнэ.

Гурбадахяар, эрдэм-техникын дэбжэлтын үедэ тус тустаа бүри ехэ хүсэтэй элдэб янзын автомат хэрэгсэлнүүдые, агрегадууд болон түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэлгэ, заримдаа тусгаар эршэ дэлисэтэй аргаар материалнуудые буйлуулгын ташха ондоо шэнэ методуудые, шэнэ технологинуудые хэрэглэлгэ юрын лэ ябадал боложо байнхай. Мүнөө үеын үйлэдбэри хадаа продукци бүтээлгын тогтоогдомол техническэ заабаринуудые, стандартнуудые, гуримые, хэм һубарилдаае болон эрдэм наукада үндэһэлһэн онол арганuудые тон сэхээр дүүргэхэ эрилтэ табина. Ондоогоор хэлэбэл, **технологическа журамые** хүдэлмэрилэгшэдэй баримталан сахидаг байха эрилтэ бүри шанга болоно.

Эсэстэнь, ажалай социалис журамые али болохоор бэхижүүлхэ гээшэ гансашье үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгын социально-экономическа шухала эрхэ нүхэсэл бэшэ, мүн социализмда хабаатай хамтын эхи үндэһэн дээрэ нийтын харилсаануудые шэнэдхэн хубилгалгые дүүргэлгэдэ нүлөөлэн туһалдаг арга зэбсэг мүн.

Юрэнхы дээрэнь социальна байдалые залан хүтэлхэ, тусхайлан хэлэбэл, ажалай журамые бэхижүүлхэ гээшэ хүдэлмэрилэгшэдтэ ба коллективүүдтэ уг зорилготойгоор нүлөөлхэ гэһэн удхатай бшуу. Тиихэдээ бүрин эрхэтэ органууд политико-хүмүүжүүлгын элдэб хэмжээнүүдые, материальна ба моральна урмашуулга, эрхэ түлөөлэлгын нормо хэрэглэдэг байна. Өөһэдынгөө уг зорилгоор эдэ бүгэдэ хадаа хүнэй бэлиг шадабаряа, зохёохы эдэбхи хэшээлээ бүрин дүүрэнээр гаргадаг байхаар лэ ажалда хандаха ябадал бүридүүлэн хүмүүжүүлхэ үүргэт[...]

Соц[...] байгуу[...]жэлгы[...] үгы ба[...]ществ[...]ничес[...] һуури[...]дэжэ, [...]мые, [...] янза [...] журам[...]жүүлг[...] нүхэс[...] тус б[...] ально-[...] зохид [...]лэжэ [...]шэ ха[...]рэгые, [...]дэлдэг[...] нүүдт[...] бүхы [...] нүүдт[...]ралду[...] зохил[...] һураа[...] үндэр [...]дог г[...] һууха [...] болох[...]хай, а[...]ническ[...]шэлүү[...] оролд[...]хэхые [...]даа б[...] нүүды[...]лэдэг [...] һайн [...]жадаг [...]ятинуу[...]лэ гэр[...]

Уша[...]

ОЛОН МЭРГЭЖЭЛТЭН

Барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын барилгын хоёрдохи участогай А. И. Демкиной хүтэлбэрилдэг бригада ойн баярай жэлэй түсэбтэ даабари болон социалис уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Тэдэнэр хадаа 99 квартиратай гэрэй барилга дүүргээд, жэлэй эсэс багта шэнэ объект — ЛВРЗ-дэ түлишэ-тоһодолгын материалнуудай склад барижа эхилэнхэй. Бригадын коллектив энээнээ хэдэн хоногоор урид барижа дууһахаар шиидэнхэй байна.

Үдэр бүриин даабариин хододоо 120—130 процент дүүргэгдэдэг ушар эндэ ажалай бүтээсын шууд дээшэлжэ байһаниие, бригадын гэшүүдэй хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ байһые гэршэлнэ. Эдэнэр һая «Социалис мүрысөөндэ үндэр дүн туйлаһанай түлөө» гэһэн вымпелээр шагнагдаба.

Бригадир А. И. Демкин залуушье һаа, барилгашанай һургуули яһала гараһан байна. Тэрэ коллективэйнгээ урда табигдаһан зорилгонуудые һайнаар тайлбарилан хэлэжэ, нэгэ хүсэл эрмэлзэлтэйгээр тэдэнээ хүмүүжүүлнэ. СМП-гэй хүтэлбэрилэгшэд Демкиндо бригада хүтэлбэрилхыень найдахадаа алдуу хээгүй, харин зүб шиидхэбэри абаһанаа мэдэрэн урмашана.

Демкиной бригада ехэшье бэшэ юм — минил арбахан хүнһөө бүридэнэ. Тэрэ мүртөө олонхинь барилга дээрэ үнинэй хүдэлжэ ябаһан. Жэшээлхэдэ, шулуушан, Ажалай Алдар Солын III шатын орденой кавалер А. С. Игумнова, тэрэнэй нүхэр басагад Любовь Тихонова, Нина Якушева гэгшэд арбаад жэлэй дүй дүршэлтэй бэрхэ шулуушад болонхой.

Залуу коммунист Сергей Маратович Малышевский Улаан-Үдын Железнодорожно техникум дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр 834-дэхи СМП-дэ ажалайнгаа намтар эхилһэн юм. Армида ошоодшье ерэхэдээ эндээ бусажа. шулуушанай, хабсаргагшын, модошо дарханай болон бусад ондоо мэргэжэлнүүдые зэргэ шудалһан түүхэтэй.

Тиихэдэ арбадахи табан жэлэй социалис мүрысөөндэ илаһан В. Н. Сеников ажалай үндэр бүтээсын жэшээ харуулхаһаа гадна, нийтын хүдэлмэридэ эдэбхитэй байһанаараа, олон һалин һайхан юумэндэ үүсхэл гаргадагаараа бригада соогоо мэдээжэ.

Модоор дархалха бүхы зүйлнүүдые бүтээдэг О. Ж. Балданов А. Н. Грузин хоёр мүн лэ жэшээтэ һайнаар хүдэлдэг байна.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ далайса ехэтэй алхам хэһэн тус коллектив шэнэ жэлдэ бүри батаар, бүри найдамтайгаар хүдэлхэ хүсэлтэй.

М. СУТУРИН.

hүрэжэ буугаад, хүүртигээ hэжэрэн үмдэхэ зуураа ябууд мэндэшэлэн:

— Хуушанай түхэлэй экскаваторай кабина соо хэды хүйтэн hэм, hанаад даарадаhам хүрэнэ. Харин энэ ЭКГ-5 соом дулаасуулха түхеэрэлгэ бии, hуудалынь салуу аятай, шэлнүүдыньшье бүтүү, — гэнэ.

— Үнинэй эндэ хүдэлнэ гүт?

— 26 жэлдэ. Анха түрүүн

логдодог. 6-дахи разрядай машинист элдэб янзын электротүхеэрэлгэнүүдтэй техникээ дууhан шудаланхай. Хэрбээ электро-хабсаргагшадай сагдары ерээгүй hаань, бага зэргэ эбдэрhэн, hандарhаниинь гар хүрэнгээ өөрөөшье заhабарилжархидаг. Хүдэлмэриин гөө сагые гамнана, алмана бшуу. Минута бүхэн хараада ха юм. Үдэрэй туршада 130 БелАЗ-ые ашаха гээшэ ажа-

АЖАЛҺАА ЭХИТЭЙ АЛДАР

Манай үеын ХҮН

мори тэргээр горнягуудай ажалай зэр зэмсэг зөөдэг hэм. Удаань экскаваторщигай туhалагшада hурааб. Тиин армиин албанда мордохо сагни дүтэлөө бэлэй.

Түрэл Захааминhаа холо газарта, албанда ябахадаа, Александрын хизаар нютагаа дурсахадань, Юнхэрэй шэлэнүүд тэрэниие дуудажа байhан дал үзэгдэдэг, зүүдэндэньшье харагдадаг пэн. Нэгэтэ үглөөгүүр нойроо сэлмээhэнэй удаа зүүдэеэ шэбшэжэ үзөөд эгээл тэндэ, Юнхэрэй шэлэнүүдтэ хүби заяанайм харгы хүлеэжэ байна гэжэ улаан зүрхөөрөө мэдэрээ бэлэй. Дайнай урда жэлнүүдтэ алта угаалгын артельнүүдтэ, удаань «Первомайскии» руднигта хүдэлhэн эсэгэнь Семен Петрович хүбүүнэйнгээ шэлэhэн зам буруушаагаагүй hэн. Иигэжэ Александр Кондаков хүдэлмэришэн ангиин зэргэдэ жагсажа, эрхим түлөөлэгшэнь болоhон, «Хүндэтэ горняк» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэтэрээ ургаhан байна. Тэдэ замдань дайралдаhан олон тоото бэрхэшээлнүүдые хурга даран тоолоошьегүй hаа, бодото амжалтынь зарим тэды арга нүхэсэлые дурдая. Үбэлэи хүйтэндэ шүдэ хабируулдаг, зунай халуунда хүлhэ лэошүүлдэг үе, хуушан техникын үе үнгэрөөд, шэнэ түхэлэй экскаваторнууд ашаглагдажа эхилээ hэн. Юрын шадабаряар хизаарлаханьбэрхэтэй болоо. Тиимэhээл Александр Кондаков үдэшэндөө hуралсажа, 11 класс дүүргээ, техническэ тусхай литература шудалаа. «Ажалша хүн аватаи» гэдэгтэл hайн hурган хүмүүжүүлэгшэтэи ушарна. «Иван Платонович Островский тухай юрэл hурган хүмүүжүүлэгшэ гэхэнь бага. Тэрэ мэргэжэлэйнгээ нюусануудые дамжуулхаhаа гадна эсэгэ мэтэ энхэргэнээр, аха мэтэ анхаралтайгаар хандадаг бэлэй. Эльгэ зүрхэндэмни энэ хүнэй тон дүтөөр hанагдаhан тула заатагүй тэрэнэй hайшаал, магтаалда хүртэхые оролдоо бэлэйб. Иигэжэ нэн түрүүн hурган хүмүүжүүлэгшынгээ урманда хүсэл зориго бадаргаа hэм. Удаань байн байтараа үйлэдбэриин шатануудые, аша туhыень бага зэргээршье hаань ойлгохые hэдэдэг, участогаингаа, руднигаи, комбинадайнгаа харая зорилгонуудта hаналаа таоилсадаг болооб. Ажалай үрэ бүтээсэтэ дүнгөөр ёhотоил ханалта абаха гээшэ ямар бэ гэжэ мэдэрээб. Иимэ ханалта абадаггүй hаа, юрэл ёhо дүүргэжэ ябаха hэн аабзаб» гэжэ Александр Семенович зүйтэй тобшололнуудтайгаар хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

Техникэдэ дүйтэй, шуналтай хүн гэжэ байдаг, мүн нүгөө талаhаа hожоршьегүй зон байха. Александр Семенович энэ талаар ухаалан зохёогшын, уралан нарижуулагшын ухамай hубэлгэн бодолтой. Тиимэhээл И. Л. Карюкинай бригада сооhоо үйлэдбэриин түшэг тулгууринь болодог, эрхим хүдэлмэришэдэй нэгэн гэжэ тоолай нормо гэжэ тоологдодог. Тэд түсэбөө үлүүлхэ гэhэн эрмэлзэл нэрэ хүндын хэрэг бшуу. Экскаватор зогсолтогүй хүдэлхэ, машинист тэрэниие шадамар бэрхээр хүтэлбэрилжэ, 3—4 удхасаар ашаанай машина дүүргэхэ зэргэтэй.

— Зарим машинистнүүд удааржа, «БелАЗ-дые» хойно хойноhоонь ошорлуулаад байдаг. Өөрынгөөшье даабари дүүргэхэгүй, жолоошодыеньшье hаатаха. Харин Александр Семеновичой хүдэлхэдэ, иимэ үзэгдэл ушардаггүй. Тэрэ халаан бүридэ 200 шахуу машина хангадаг, — гэжэ участогай начальнигай хэлэhэниинь hанагдана.

— Александр Семенович, хүдэлмэритнай нэгэ янзын мэтэ, заримдаа хашартай болошоногүй гү?

— hонирхол байгаа hаа, тиимээр hанагдахагүй ааб даа. Гансал руда удхаад, ашаад, үүргэмнай дүүрэдэг бэшэ. Тэhэлэгдэhэн газарhаа хооhон шорой гарана гү, али руда гэнтэ обёорогдоно гү — манда сэхэ хамаатай. Вольфрамай үзэгдөө hаань, хаядапанда зөөлгэхэгүй ха юмши, — гээ hэн.

Иимэл харюусалга ехэтэй хүнүүдэи ашаар үйлэдбэриин хүсэнүүд урган хүгжэнэ гээшэл. Машинист-горнягай уялга, үүргэнүүд энэ талаhаа абаад харахада, тиимэшье юрын бэшэ байба. Ажалынь сэгнэхэ гэбэл, гэнэ усал hэргылхэ тэмсэлые, хада шэлэнүүдтэхи ажалай эрхэ байдал, сагаи уларилые — бултыень хараада абамаар. Эды олон жэлдэ ажалай ветеран ганса өөрынгөө амжалтануудые урдаа бэряад, бөөмэйлөөд ябаа бэшэ, харин бусадые hургаа. Жэшээлхэдэ, залуу хүдэлмэришэд Юрии Фадеев, Владимир Тугаринов, Владимир Налётов, Сергеи Баганов гэгшэдэй нэгэнгэи уулзаад, Александр Семенович тухаи hанамжа хэлэхыень дурадхаа hаатнай, «hурган хүмүүжүүлэгшэмнай» гэжэ заатагүй хүндэтэйгөөр нэрлэхэл. Хүн зонтой амгалан зохидоор харилсадаг туладань тэрээнhээ зүбшэл заабаришье hураха дуратаишуул ташардаггүи. Үнинэи горнягай дүү Геннадий ахынгаа жэшээгээр шахтерой мэргэжэл шэлэнхэй.

hурган хүмүүжүүлэгшэ үргэн мэдэсэтэй байха зэргэтэй. А. С. Кондаков Красноярска хизаарай Сорск хотодо үнгэргэгдэhэн горнягуудай бүхэсоюзна зүблөөндэ хабаадалсаhан, экскаваторай машинистнүүдэй конкурсдо илагшадай тоодо ороhон байна. Никитовскын, Примориин горно комбинадуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй танилсаа юм.

А. С. Кондаков арба гаран жэлэй туршада удаа дараалан «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэhэн тэмдэгээр шагнагдаhан, юhэдэхи, арбадахи табан жэлнүүдэй ударник. 1970 ондо ажабайдалдань онсо баяр болоо. Мартагдашагүй нэгэ үдэр Ажалай Алдар Солын III шатын орден сээжэдэнь ялараа бэлэйл. Эдэ бүхы шагналнууд гансал ажалайнь габьяае гэршэлнэ бэшэ, мүн ниитын ажабайдалда эдэбхи үүсхэлтэйень элирхэйлнэ. Энэмнай мүн нэгэнтэ бэшэ районно Советдэ депутадаар, руднигай арадай хинагшадай бүлэгэй түрүүлэгшээр hунгагдаhан. Шэнгэн түлишэ, электрын элшэ хүсэ алмалта, арьбалалтые, зүбөөр хадагалалгые хинан шалгадаг, шангахан рейднүүдые үнгэргэдэг, энэ талаар хүн бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлхээр эрилтэ табидаг заншалтай. Коммунист Кондаков руднигай партбюрогой гэшүүнээр hунгагданхай.

Оршон тойрон болоно байhан үйлэ ушарнуудта Александр Семенович хайша хэрэг хандадаг бэшэ, заатагүй өөрын сэгнэлтэ үгэдэг. Закаменск хотын Ленинэй нэрэмжэтэ гудамжаар аажамхан хөөрэлдэжэ ябатараа, тэрэ нэгэ иимэ ажаглалта хэбэ:

— hүүлэй үедэ городнай нилээд болбосон түхэлтэй, hайхан шэнжэтэй болоо. Шэнэ барилгануудшье бодоо. Ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалга пажараа. Гэбэшье үшөөл hанаhанда хүрэнэгүй. Эндэhээ хадуураад, тээ тэрэ үйлсөөр ябаад үзөө hаа, шулуу шохойдо, тооhо шоройдо дарагдаhан гэжэ обёорхот. Үгышье hаа, мэргэлэн буудалгын энэ тир харыт даа. Юундэ эндэ, эгээл таарамжагүй газарта барингдаа гээшэб. Ногооруулгын хүдэлмэри анхаралhаа гаранхай. Гэхэ зуура хадата, ой модото Захааминда энэ дутагдал байха ёhогүй бшуу. Угайдхадаа юрын бэшэ, харин шахтёрнуудай хото ха юм. Минии hанахада, энэ талаар мэргэжэлтэд бодомжотой, холын хараата түсэб, зорилгонуудые табижа, городоо ерүүл хүн бүхэнэй нюдэ баясуулмаар болгоо hаань, хэды гоё hэм.

— Ажалhаа сүлөө саг гэжэ байха. Техническэ литература, уран зохёолой номуудые уншадагби. Валитаяа (наhанайм хани), Ольга, Алексей үхибүүдтээ зундаа байгаалида гаража амардаг, уhанай эрьедэ загаhашалдагби. Үбэлдөө бүлөөрөө санаар hолжорхо дуратайбди. Волейболдо анхан дуратай hэм. Харин hүүлэй үедэ руднигаймнаи горнягууд санаар hолжоролгодо аовьястай болоод, комбинадай цехүүдэй командануудай соохоо нёдондо 2-дохи hуури эзэлээ. Мүнөө үеэл Холтоhоной руднигай шахтёрнуудые ахижа, түрүү hуури эзэлхэ зорилготойбди, — гэжэ Александр Семенович хөөрэнэ.

Хөөрэлдөөмнай эжэлүүдгүй үйлэдбэридөө тэхэрин эрьебэ. Хүтэлбэрилхы тушаалтадай, юрын хүдэлмэришэдэй ухаае бүримүhэн эзэлдэг хэнhээшье зайлашагүй, шиидхэгдэхэ ёhотой асуудалнууд эндэ, үйлэдбэридэ тобойсо гаража ерэдэг ха юм.

СССР-эй 60 жэлэй ойе угтуулан дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ шалгаржа байhан горно участогаи коллектив «Зохёохы шадабаритай коллектив» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Энхэ hайхан, эльгэн хайрата Эхэ оронойнгоо аша туhада хүдэлхэ гээшэ нангин уялгамнай гэжэ хүн бүхэниинь тоолодог юм. Элдэб яhанай зон эндэ бии: ород А. С. Кондаков, башкир М. Фаизов, татарин С. Р. Мухамитдиев, буряад А. А. Шагдуров... Эдэнэр булта уулые урбуулха, хадые хэмхэлхэ шэдитэй тула, олоной аша туhада оролдожо ябаhан тула үльгэрэй баатарнуудые hануулна бшуу. Горнягууд хадаа эрэлхэг зоригтой, энэрхы сэдьхэлтэй мүнөө үеын хүнүүдэй эрхим түлөөлэгшэд мүн лэ.

Абьяас шуналда абтан,
Арюухан үдэрөө эхилхэдээ,
Ажалhаа эхитэй
алдараараа,
Амжалтаараа урмашаарайт!

Г. ДАШЕЕВА.

Улаан-Үдын городской түргэн туhаламжын больницын коллективэй суглаан hаяхан болобо. Суглаан дээрэ ажалай журам саашадань hайжаруулха тухай Москвагай предприятинууд болон организацинуудай түрүү коллективүүдэй гаргаhан үүсхэл тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

ЭРИД ШУУД ТЭМСЭХЭ

Түргэн туhаламжын больницын ахамад врач **В. В. Ангапов** энэ асуудалаар элидхэл хэжэ, коллектив соогоо журам hайжаруулхын тула ямар хэмжээнүүдэй абтажа байhан тухай коллективэйнгээ ажал дээрэhээ жэшээнүүдые дурдажа, партийна, профсоюзай ба комсомолой организацинуудай ябуулдаг политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри дээрэ тогтобо.

— Манай хүдэлмэридэ дутагдалнууд үшөөл олон, — гэжэ элидхэлшэ зааба. — Эдэ дутагдалнуудые усадхахын, партиин ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, тус Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой элидхэл соо үгтэhэн заабаринуудые бодотоор бэелүүлхын тула журамаа hайжаруулха ёhотойбди гэжэ элидхэлшэ онсолбо.

— Манай больницын олон участок, отделени болон постнууд ажалай ба үйлэдбэриин журам наринаар сахидаг дээрэhээ ажалдаа эрхим дүнгүүдые туйлана, — гэжэ тус больницын ахамад врачай орлогшо **Е. М. Болдонова** суглаарагшадта хөөрэбэ. — Гэхэтэй хамта ажалдаа хожомдожо ерэхэ, ямаршье шалтаггүйгөөр зайгуултаха, архидаха ушарнууд дайралдадаг. Хүн зониие медицинын талаар hайнаар хангахын тула нэн түрүүн ажалай журам hайжаруулха шухала, — гэжэ тэмдэглэбэ.

Удаань больницын сестра **Л. А. Позднякова**, түргэн туhаламжын станциин ахалагша фельдшер **Л. М. Рыжакова**, больницын комсомолой комитедэй секретарь **С. Б. Галданов** болон бусад үгэ хэлэхэдээ, ажалай журам саашадань улам hайжаруулха тухай москвагайхидай үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ байhанаа мэдүүлбэ.

Суглаанда хабаадагшад 1983 оной социалис уялгануудые баталан абаба. Хүн зониие медицинын талаар хангалгые hайжаруулхын тула ажалай журам саашадань улам шангадхаха шухала гэжэ социалис уялганууд дотор тэмдэглэгдэнэ.

С. ОЧИРОВ.

Репортаж

САГААН НУУРАЙ МҮЛЬҺЭН ДЭЭРЭ

Ой модые сахин хамгаалха Забайкалиин авиационно баазын начальник А. С. Нетронин январиин 10-най үглөөгүүр бодоходоо, газаа 33 градус хүйтэн гэжэ дуулаад:

— Байза, яагаа урагшагүй юумэн болохонь бэ. 30 градусhаа үлүү хүйтэндэ парашюдаар бууха эрхэгүй ха юмбибди,— гэжэ бодоод, ахалагша парашютист В. Ф. Носковто хоңходожо зүбшэхэдэнь, тэрэнь иигэжэ hанааень заhаба.

— Анатолий Семёнович, hанаагаа бү зобогты. 33 гэдэгнай үглөөнэй 7 часай температура ха юм. Үдэрынь хорёод градус болошохол. Хүбүүднай баран зэhэнхэй, бэлэн байна. Хахад час болоод, тиишээ ябахамнай,—гэжэ Виктор Филиппович утаhаар урдаhаань харюусаба.

Энэ хөөрэлдөөнэй hүүлээр нэгэ час 30 минутын үнгэрhэн хойно Улаан-Үдын районой Сагаан нуур дээрэ (Оронго hууринай хажууда) хори гаран хүн сугларанхай байба. Түймэр сарадаг парашютистнүүдэй звенонуудые хүтэлбэрилдэг инструкторнуудай агаарай hургуули эндэ, Сагаан нуур дээрэ, эхилбэ бшуу.

Нуур дээрэ 20—30 сантиметр зузаан саhатай байба. Стартын талмай түхеэрхын тула хүбүүд дары саhа этэжэрхёод, арбаад метр утатай брезентнүүдые дэлгэбэ. Эндэ тэдэнэр парашюдаа суглуулан монсогойлхо юм. Ахалагша парашютист В. Ф. Носков хүдэлмэриингөө стол түхеэрэлд, баазатаяа, аэропорттой хөөрэлдэхэ хэлхеэ холбоо тогтообо. Газаа ехэл жабартай. Тэрэ дулаан хубсаhатай, гуталтайшье hаа, хирэ-хирэ болоод лэ гарнуудаа амандаа абаашажа, амяараа дулаасуулна. Тээ саананhь, гушаад метрэй газарта хорёод метр утатай хоёр нарин брезент хэрээhэлүүлэн дэлгэгдэбэ. Тэрэниие тойрожо, 2—3 метрhээ холо бэшэ газарта парашютистнүүд самолёдhоо hүрэжэ бууха ёhотой. 18 парашютист зэр зэмсэгээ бэлдэбэ. Нэгэ парашюдай шэгнүүр 13 килограмм. Запас парашюдынь 6,5—7 килограмм болодог. Иигээд ерэхэлээрээ, өөрынгөө үмдэжэ ябаhан хубсаhантай хамта парашютист хори hайса гаран килограммай юумэ үргэнхэй, 700 метр дээрэhээ самолёдhоо hүрэхэ болоно ха юм. Юумэншье хуу бэлэн болобо хэбэртэй. Гансал самолёт хүлеэлгэн эхилбэ. Самолёдой абяан дуулданагүй, харагданашьегүй. Нүхэр Носков рацияа абажа, баазатаяа дуугаралсаба. «Утаа уняартай байна, тиимэhээ даб дээрэ самолёт гаргаха аргагүйбди. Тиигэбэшье хүлеэгты»,— гэжэ тэндэhээнь харюусаба. Зай, яахаб теэд. Бэлдэhэн хойноо хүлеэхэл бологдоо. Энэ үеыень hамбаашалжа, парашютист-инструкторнууд үдынгөө хоол бариба.

...Үбэлэй янгинама хүйтэнэй түлэг дундаашье hаань, үдэ багаар наран элшэ туяагаа элбэгээр сасажа, саhан нюдэ hаргаамаар сайрана. Сагаан нуур дээрэ бидэнhээ бэшэ амидышье амитан үгы хэбэртэй. Али hүүлшын саhанда бүхы мүрнүүд хушагдашоо юм гү?

ГАЗ-66 маркын машина иишэ тиишээ hүндэлжэ, самолёдой hууха, ниидэхэ зам гаргана. Удаань даараhан хүбүүд тэрээн соогоо орожо, түмэр пеэшэнгэй дэргэдэ дулаасана.

Тиигэhээр байтарнай, «самолёт» гэлдээн боложо, «АН-2» нуур дээрэ буушаба. Самолёдой командир А. Н. Офицеров лётчик В. Б. Обухов хоёртой танилсабабди. Парашюдаар буухаар бэлэн байhан хүбүүднай гансата шогтой зугаатай болошобо.

Ахалагша парашютист В. Ф. Носков, техническэ усал hэргылхэ талаар инженер И. Ф. Щепин гэгшэд хүбүүдээ хоёр бүлэг болгожо хубаагаад, түрүүшынхидэнь самолёдто hуухыень захирба. Самолёдшье саг зуура агаарта дэгдэжэ, 700 метрэй үндэрhөө инструкторнуудта үүдэеэ сэлижэ зэхалба. Сэнхир-хүхэ, шара-улаан хоёр үнгэтэй парашют сэсэг мэтээр задаржа, холоhоо харахада, шүхэр шэнгеэр үзэгдэнэ. 700 метр зайе минута соо гаталха байба. Хэрээhэлүүлэн дэлгэгдэhэн брезентын хажуудахана Иннокентий Иванович Загузин буушаба. Энэ нүхэрнай Улаан-Үдын районой оперативна отделениин инструктор байба. Арбан долоодохи жэлээ hүрэнэ. Нэгэдэхи классай парашютист болонхой. Мүнөө 584-дэхи hүрэлгээ хэбэ. Эрхим дүн харуулаа.

— Дээрэ хүйтэн гү,— гэжэ hурахадамнай:

— Газар дээрэхиhээ дүрбэн градусаар хүйтэн байдаг, —гэбэ.— Дээшээ дэгдэхэдэ, километр бүхэндэ хүйтэн болодог.

Удаань Попов Александровский хоёр самолёдhоо нэгэ доро hүрэбэ. Бууха ёhотой газартаа мүн лэ сэб сэхэ буушана. Удаань гурба-дүрбөөрөөшье hүрэлгэн үргэлжэлөө. Тиигэжэ тэрэ үдэр эндэ сугларhан инструкторнууд тус бүридөө гурба дахин hүрэбэ. Январиин 15 хүрэтэр юhэ-юhэн hүрэлгэ хээд байхадаа, даабаряа дүүргэжэ, залуу парашютистнүүдые hургаха эрхэтэй болохо юм. Тэдэнэйнь hуралсал февралиин долоондо эхилхээр хараалагданхай.

Иигэжэ ой модые гал түймэрhөө аршалан хамгаалха Забайкалиин авиационно баазын хүдэлмэрилэгшэд байгша онойнгоо халуун хаhые эхилбэ. Ой модоной дайсан — түймэрэй гарахаhаа урда тэдэнэр бэлэдхэлэйнгээ бүхы комплексые дүүргээд байха ёhотой. Ажаглан харадаг лётчигууд январиин тэнгээр hуралсалаа эхилхэ.

Манай авиабазын хараа зорилгонууд тухай тэрэнэй начальник А. С. Нетрониноо асуухадамнай, иигэжэ хөөрөө hэн:

— СССР оронойнгоо 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ бидэ гурбадахи hуури эзэлhэн байнабди. Саашанхи зорилгомнай гэбэл, түрүү hуурияа алдахагүйе оролдохо шухалал даа.

Зүб. Түрүү hуурияа өөртөө улам батадхахын тула иигэжэл ажал хэрэгээ эрхилхэ хэрэгтэй.

В. ТОКТОХОЕВА,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша парашютист В. Ф. Носков (баруун гарhаа) инженер И. Ф. Щепин хоёр залуу парашютистдэ зүбшэл заабари үгэжэ байна.

М. СУТУРИНАЙ фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС АПН.

ГҮЙСЭД ҺАЙШААНА

СОФИ. Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ Зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөнэй дүнгүүдые БКП-гэй ЦК-гай Политбюро, НРБ-гэй Гүрэнэй Совет болон Министрнүүдэй Совет хаража үзөөд, БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков түрүүтэй Болгариин делегациин ажал ябуулгые гүйсэд дүүрэнээр hайшааба гээд эндэ тараагдаhан мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

Империализмын эгээл харгис бүлэгөөрхидэй, нэн түрүүн американ империализмын бэелүүлжэ байгаа зэрхэг түримхэй хархис ябуулгануудhаа уламжалан, уласхоорондын түгшүүри шангадажа, дэлхэй дээрэ шэнэ дайнай аюул үргэдэжэ байна гээд документ дотор тэмдэглэгдэнэ. Эдэ милитарис хүсэнүүд Варшавска Договорой ба НАТО-гай хоорондохи стратегическэ сэрэгэй хүсэнүүдэй тэнсүүриие буруу hүргэхые hэдэнэ. Энэ аюултай хараа шэглэлыень зайсуулан сарахын тула Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүд зүблөөн дээрэ баталагдан абтаhан Политическэ Декларации дотор найруулагдаhан бүтэмжэтэй hайн ори ганса харгы зам тодорхойлно. Энэнь хадаа буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха программа болоно.

Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй ба НАТО-гай хоорондо хүсэ хэрэглэхэгүй, амгалан ёhоной харилсаа холбоо тогтоохо договор баталха гэhэн дурадхал эб найрамдалай хүби заяанда онсо удха шанартай байна.

Аха дүү социалис оронуудай үгэеэ ойлголсоhон гадаадын политикын уг зорилгонуудые бэелүүлэдэ Болгари саашадаашье хубитаяа оруулха юм гэжэ БКП-гэй ЦК-гай Политбюро, НРБ-гэй Гүрэнэй Совет болон Министрнүүдэй Совет мэдүүлнэ.

ЗҮБЛӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮДЫЕ БҮРИН ДЭМЖЭНЭ

БЕРЛИН. СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюро болон ГДР-эй Министрнүүдэй Совет эндэ толилогдоhон хамтын мэдүүлгэ соогоо Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Политическэ Зүбшэлэлгын комитедэй дүнгүүдые бүрин хүсэдөөр дэмжэжэ байhанаа мэдүүлээд, СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Э. Хонеккер түрүүтэй ГДР-эй делегациин тэрээн дээрэ хэhэн ажал ябуулгые hайшааба.

Прагада баталагдан абтаhан Политическэ Декларации ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха ори ганса зам нээнэ гээд мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй ба НАТО-гай бүлэглэлэй гэшүүн-гүрэнүүдэй хоорондо сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэгүй ба амгалан ёhоной харилсаа холбоо тогтоохо договор баталха гэhэн Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй дурадхал ехэ удха шанартай байна. Энэ үүсхэлые бэелүүлгэ ядерна дайнай аюулые hулаpуулха арга олгохо байна гээд мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

СССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баярай суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой хэhэн элидхэл дотор найруулагдаhан үүсхэлнүүд стратегическэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хороохо, дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна буу зэбсэгүүдые Европодо тодхон табиулха гэhэн СССР-эй ябуулганууды батаар горшэлэн харуулна гэжэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

ПКК-гай Прагада болоhон зүблөөнэй дүнгүүд социалис оронуудай аха дүү ёhоной харилсаае саашадань хүгжөөхэ тэдэнэй нэгэдэл болон жагсаалые, оборонно-политическэ холбооё бэхижүүлхэ, бүгэдэ ниитын эб найрамдал ба хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлые шангадхаха талаар шэглүүлэгдэнхэй гээд сэдьхэлээ ханажа байhанаа СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюро, республикын Министрнүүдэй Совет мэдүүлээ.

ФКП-гэй ЦК-гай УРЯА

ПАРИЖ. Партийна билетүүдые hэлгэлгэдэ бэлэдхэлээ эдэбхижүүлхэ уряатайгаар Франциин Коммунис партиин ЦК бүхы партийна организацинуудта хандаба.

Мүнөө хабар засагай нютагай зургаануудта үнгэргэгдэхэ hунгалтын урда тээ энэ кампани ФКП-гэй политикые дэмжэлгэдэ ажалшадые элсүүлэн хабаадуулха талаар коммунистнуудай ажал ябуулгын шухала шата болохо юм гээд ЦК-гай эндэ толилогдоhон мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Мүнөө үедэ хархис партинууд, ээдэ баяшуул зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүдэй правительствын политикые эрид буруушаажа, орон дотор бэелүүлэгдэжэ байhан социально-экономическа ба демократическа хубилалтануудые али бүхы аргаар буруу hүргэхые hэдэнэ. Иимэ байдалда коммунистнууд правительствын хараа шэглэлые бэелүүлгэдэ ажалшадые эдэбхитэйгээр хабаадуулхын тула бүхы юумэ хэхэ ёhотой гэжэ документ соо тэмдэглэгдэнэ.

дынь харюусалгатай байhанаа мэдэрдэгhээ ажалан социалис журам эшэ үндэhэтэн юм. Тэрэ хадаа бүгэдэ зоной аша туhада хамтын ажалда хабаадагшадай хоорондо үзэгдэдэг социальна ниилалтын, өөhэд хоорондын харюусалгатай байлгын, нүхэд ёhоной харилсаа холбоое элирхэйлэн харуулна. Журам бодоол хүниие экономическа хуулинуудай нүлөөлхы хүсэндэ мэдэлтэй болгодог, эдэ хуулинуудай хүсэ мэдэрхыень тэдэниие баадхадаг гээшэ.

Гэбэшье элдэб хүнүүдэй бэеэ журамтайгаар абажа ябалгань ондо ондоо байдаг. Тиихэдээ бэеэ ямараар абажа ябаhаниинь хүнэй ажалладаг гансашье технико-эмхидхэлэй ба социально-экономическа эрхэ байдалhаа бэшэ, мүн тэрэнэй зан абариин түхэл шэнжэhээ, ажабайдалаинь хүсэл зорилгоhоо, ёhо заншалайнь хүсэл эрмэлзэлhээ, ажал ябуулгынь үндэhэ баримтаhаа болон хүнэй социальна бусад шэнжэ шанарhаа дулдыдадаг шуу. Энэ ушар байдал хадаа нэгэл коллектив дотор, үйлэдбэриин нэгэл участок дээрэ хүнүүд ажалдаа яахадаа ондо ондоогоор ханданаб, тодорхойлон хэлэхэдэ, үндэр бүтээсэтэйгээр, эдэбхи үүсхэлтэйгээр, бүхы хүсэ шадалаа, бэлиг шадабаря гарган ажалладаг хүдэлмэрилэгшэд (тиимэ хүнүүд хэзээ бүхэндэ олонхинь байдаг), үйлэдбэриин түрүүшүүл бии байдаг, зүгөөр залхууржа байгаад хүдэлдэг, хүдэлмэриингөө саг миил хооhоор гээдэг, технологиие сахидаггүй, техникые эбдэдэг, продуктые гутаадаг хүнүүд, ондоогоор хэлэбэл, ажалай социалис журамые эбдэдэг хүнүүд бии — энэ асуудалые элирүүлэн тодолходо туhалдаг байна.

Энэ талаар Ужгород городой 14 предприятида, Челябинск городой 5 заводто үнгэргэгдэhэн шэнжэлгын материалнууд яhалашье hонирхолтой. Энэ шэнжэлгын үедэ үйлэдбэриин 1523 түрүүшүүл асуугдаhан, эхин коллективүүдэй хүтэлбэрилэгшэд гэжэ тодорхойлогдоhон, 1291 хүн ажалай журам эбдэгшэд гэжэ тодоруулагдаhан байгаа. Юрэнхы ба мэргэжэлэйнгээ эрдэм hургуулиин, мэргэжэл шадабариингаа хэмжээгээр, хүдэлhэн сагайнгаа, мүн эдлэhэн наhанайнгаа талаар энэшье, тэрэшье талынь хүнүүдэй дунда зэргын характеристикэ адлирхуушаг байба гэжэ тодоруулагдаа hэн. Ондоогоор хэлэбэл, эдэ дүнгүүдээрнь хараад үзэхэдэ, журам эбдэгшын социальна түхэл шарай үйлэдбэриин түрүүшүүлэйхидэ адлирхуухан байна. Тэрээнтэй хамта ажалайнь үрэ дүнгүүд — бүтээhэнэйнь хэмжээн, илангаяа хүдэлмэриинь шанар — нилээд ехэ илгаатай, түрүүшүүл эли бодо hайнаар хүдэлhэн байба.

Яахадаа иимэ байбаб гэжэ ойлгохонь хүндэ бэшэ. Хүдэлмэрилэгшэдэй ажалдаа хандасын удха баримтын нилээд ондо ондоо байhанhаа, мүн социальна бусад шэнжэ шанарhаа шалтагаална гээшэ.

Ажал хэлгын гол зүйлынь гэхэдэ, тэрэнэй уг удха ба ниитын удха шанарынь мүн болоно гэжэ түрүү хүдэлмэришэдэй диилэнхи олонхинь (72,1 процент) тоолоно гээд энэ шэнжэлгэ батадхан харуулаа. Тиихэ зуураа, салин хүлhэнэй хэм хэмжүүр журам эбдэдэг олонхидто (51,9 процент) гол урмашуулгань болодог байба. Түрүүшүүл — бусадай аша туhын түлөө оролдоод лэ ябадаг, өөhэдынгөө hуудал байдал hайжаруулхые оролдодоггүй гэhэн удхатай огто бэшэ. Тад hөөргэ, тэдэнэр ажалай түлөөhые үнэн зүбөөр түлэлгэдэ ехэ удха шанар олгодог, зүгөөр тиихэтээ хамта, хүнэй бэлиг шадабариие хүгжөөдэг, сэдьхэл хангадаг ба эрхим үрэ дүн үгэдэг материально-үйлэдбэриин ажал ябуулгада анхаралаа ехээр хандуулдаг байна бшуу.

Хэнэйшье мэдэhээр, «хүн бүхэндэ — хэhэн ажалайнь зэргээр» гэhэн гол ёhон хадаа адли хэмжээнэй ажал хэhэнэйнь түлөө материальна ба моральна адли түлбэри үгэхэ гэжэ хараална. Гэхэ зуура, бодото байдал дээрэ энэ гурим хододоо сахигдадаггүй байха юм. Тодорхойлон хэлэбэл, шэнжэлэгдэhэн предприятинууд дээрэ түрүү хүдэлмэрилэгшэдэй хэды ехэ ажал хээшье hаань, тэдэнэй абадаг дунда зэргын салин хүлhэниинь журам эбдэгшэдэйхидэ орходоо тиимэшье үлүү ехэ бэшэ байба. Тэрээнhээ гадна, дунда зэргын хэмжээндэ оруулан тоолоходо гаргахада, журам эбдэhэн гурбадахи хүн бүхэн жэлэй туршада материальна ямар нэгэн урмашуулгада (мүнгэн шанда, үнэтэ бэлэгтэ, хүнгэлэлтэтэй путевкодо) хүртэhэн, харин тэдэнэй табадахи хүн бүхэнэй хэhэн ажал хүндэлэлэй грамотаар, приказ соо сонорхогдоhон баяр баясхалангаар тэмдэглэгдэhэн байха юм.

Журамгүй хүдэлмэрилэгшэдые урмашуулга — адли янзаар хандалгын үшөө усадхагдаагүй байhан үзэгдэл мүн. «Үлүү түлэлгэ», мүн «дутуу түлэлгэ» ажалшадые хүмүүжүүлгэдэ ходоо горитой хохидол ушаруулдаг байгаа, ушаруулдагшье, нүхэд ёhоной журамай уг үндэhыень муудхаадаг гэжэ теоришье, бодото байдалшье гэршэлнэ.

Ушар ёhо мэдэнгеэр ажалдаа хандалгын журам бүридүүлэн хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ шухала бэшэ, юрэ хирын зорилгонууд гэжэ байдаггүй. Бодото дээрээ үдэр бүриин ажал ябуулгын үедэ хүнэй бэлиг шадабариие хүгжөөлгэтэй, тэрэнэй олон талын эрилтэнүүдые хангалгатаи холбоотой бүхы юумэн яагаа хээгээшье хадаа ёhо заншалай гүн гүнзэгы мэдэрэлhээ, бүгэдын hанаан сэдьхэлhээ эшэ үндэhэтэй байха ёhотой. Энээнтэй дашарамдуулан, ажалшадые үзэл, сурталай, политическэ, ажалай болон ёhо заншалай талаар хүмүүжүүлхэ тушаа партийна организацинуудай ябуулдаг олон янзын хүдэлмэриие үндэрөөр сэгнэнгүй байхын аргагүй. Энэ хүдэлмэриин ашаг үрые ажалай социалис журам бэхижүүлхын түлөө, КПСС-эй ЦК-гай (1982 он) ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые хэлсээнгүйгөөр дүүргэхын түлөө дэлгэрhэн тэмсэлдэ ажалша коллективүүдэй амжалтанууд гол түлэб тодорхойлхо байна.

Г. ФРОЛОВ.
Экономикын эрдэмэй кандидат, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Ниитын наукануудай академиин доцент.

СОЁЛОЙ hОНИН

ХОРИhОО МЭДЭЭСЭНЭ

ХАЛУУНААР УГТАБА

Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан Улаан-Үдэ—Хори — Багдарин —Северомуйск гэһэн маршрудаар Улаан-Үдын авиапредприятиин 28 түлөөлэгшэд агит-ниидэлгэ амжалтатайгаар үнгэргэжэ байна. Энэ маршрудаар Буряад орон дотор 20-ёод онуудаар агаарай харгы гаргалгын түрүүшын ниидэлгэ болоһон түүхэтэй.

ИЛ-4 түхэлэй агит-самолёдой Хориин аэропортдо буухада, арадай депутадуудай Хориин райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. М. Бузин, КПСС-эй Хориин райкомой секретарь С. Р. Очиров, ВЛКСМ-эй Хориин райкомой секретарь С. Намжилон болон бусад хүндэтэ айлшадые угтаба.

Анаагай совхозой хонишод болон малшадай урда, мүн лэ ерэһэн үдэрэйнгөө үдэшэ районой түб һууринай соёлой байшанда болоһон уулзалгын үедэ авиапредприятиин командирай политическэ талаар орлогшо В. М. Сухоруков совет гражданай авиациин хүгжэлтэ тухай суглараагшадта һонирхолтойгоор хөөрэбэ.

Агит-самолёдые жолоодожо ябаһан экипаж: кораблиин командир А. В. Балачи, хоёрдохи пилот В. Ошоров, бортмеханик В. Заиграев гэгшэд уран һайханай харалгада эдэбхитэй хабаадалсадаг. А. В. Балачи уран һайханай зональна харалгада оло дахин хабаадалсаһан юм. Эдэнэр экипажаараа бэлиг шадабаряа уулзалгын үедэ харуулбад. Мүн МИ-8 вертолёдой бортмеханик С Козлов, МИ-2 вертолёдой экипажай командир В. Рудаков, эгэшэ дүү Серафима, Клара Квашнинанууд болон бусад һонирхолтой концерт табяа.

ҮХИБҮҮДЫЕ БАЯСУУЛАА

Шэнэ жэлэй һайндэр үхибүүдые хэды баясуулааб! Шэнэ жэл — үльгэр онтохонтой уулзалгын һайндэр шуу. Һурагшадай амаралтын үдэрнүүдтэ Джидакомбинадай Соёлой ордон соо хүүгэдтэ зорюулагдаһан утреннигууд үнгэргэгдөө. Һонирхолтой онтохон-зүжэг эндэ үхибүүдтэ харуулагдаһан байна.

...Зайгуул артистнууд боложо наадаһан Маша Белоусова Таня Кулакова хоёр тус зүжэгые нээгээ. Тингээд лэ элдэб һонин эди шэдитэ үйлэнүүдтэй хамта Шэнэ жэлэй һайндэрөй хатар наадан эхилбэ. Баба-яга (Света Русанова), Шапокляк (Вася Русанов), шэрүүн зантай, гоё һайхан Саһан хатан (Юля Шнайдер) гэгшэд үхибүүдэй һайндэртэ һаад ушаруулхаа һанабад. Зүгөөр энэшье тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ байба. Юуб гэхэдэ, эрэлхэг зоригтой мушкетёр (Наташа Брычеева), Жабар-Үбгэн (Владимир Благушин) болон бусад нүхэд хүүгэдтэ туһалба ха юм. Һүүлдэнь үхибүүд дуу дуулаа, хатараа. Эгээл эдэбхитэй бишыхан артистнуудта гарай бэлэгүүд барюулагдаһан байна. Энэ һайндэрые А. М. Благушина, Н. А. Антипина гэгшэд хүтэлбэрилөө. Баянист Ю. С. Винтулькин үхибүүдые зугаатай хүгжэмөөрөө баясуулаа.

Г. МУНКОЖАПОВА,
Захааминай арадай театрай режиссёр.

Баунтын районой «Осикта» гэжэ дуу, хатарай арадай ансамбль бултанда мэдээжэ болонхой. Ансамблиин бүридэлдэ 30 хүн тоологдоно. Элдэб мэргэжэлтэй хүнүүд тус ансамблиин хүдэлмэридэ хабаададаг юм. Балетмейстер, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ З. Д. Сабкеева, концертмейстер П. Н. Шелест, хормейстер К. Н. Грицанова гэгшэд тус ансамблиие хүтэлбэрилнэ. Арадай коллективэй бэрхэ дуушан, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Ермил Николаевич Баранов ансамблиин концертнүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Мүноо Баунтын арадай театрай найруулгын таһагые даагшаар ажаллана. Арадай уран бүтээлэй Бүхэсоюзна I фестивалиин лауреат—дуу, хатарай ансамбль «Осикта» оротон арадай искусстватай харагшадаа саг үргэлжэ танилсуулжа байдаг. ВДНХ-да болоһон Хойто зүгэй арадуудай соёлой үдэрнүүдтэ «Осиктын» коллектив амжалтатайгаар хабаадаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. «Осикта» гэжэ дуу, хатарай арадай ансамблиин балетмейстер З. Д. Сабкеева. 2. Ансамблиин коллектив хатаржа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҺУРАГШАД ТООСОНО

Автономито республиканудай техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудай хүмүүжүүлэгшэдэй искусствын Бүхэроссин эстафетэ үнгэргэгдэжэ байна. Тувын, Яхадай, Буряадай АССР-эй дуу, хатарай ансамбльнууд һаяхан Улаан-Үдэдэ тоособо.

— Һурагшадай уран һайханай хүдэлмэрые эдэбхижүүлхэ, коллективүүдэй тоо олошоруулха, программыень һайжаруулха гэһэн үг зорилгонуудые искусствын эстафетэ хараална, — гэжэ техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудай Буряадай управлениин дуу, хатарай ансамблиин директор А. А. Левантуева хөөрэнэ.

Эстафетын үедэ агитбригадануудай, дайшалхы-патриотическа дуунай, инструментальна ансамбльнуудай, бальна хатарай конкурснууд үнгэргэгдөө. Мүн тиихэдэ, шэмэглэн гоёолгын искусствын болон уран зурагай выставкэнүүд эмхидхэгдэһэн байна. Улаан-Үдын хүгжэмэй училищиин концертнэ зал соо һурагшадай эрхим хүдэлмэринүүд харагшадай анхаралда табигдаа.

Искусствын Бүхэроссин эстафетын түгэсхэлэй концерт Москва хотодо болохо юм.

Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

МАЛШАДТА АЙЛШААР

Ниитын малай үбэлжэлгын үедэ Хориин районой соёлой таһагай автоклуб ажалшадые концертээр хангажа байна. Хоёр жэлэй саана Улаан-Үдын соёл-гэгээрэлэй училищиие дүүргэһэн Дарима Дашицыренова автоклубые даагшаар хүдэлдэг юм. Районой соёлой байшангай агитбригада 7 хүнһөө бүридэнэ. Тэдэнэй дунда Николай Озеров, Галина Гергенова, Надежда Хамоева, Татьяна Горюнова, Ирина Кузьмина гэгшэдые болон бусад нүхэдые нэрлэмээр. Агитбригадын хаанашье ябахадань, малшад халуунаар угтадаг.

Галина Гергенова, Сэсэгма Бабуева гэгшэд буряад арадай дуунуудые гоёор дуулана. Харин ород дуунуудые Татьяна Горюнова гүйсэдхэнэ. Ирина Кузьмина Надежда Хамоева хоёр шүлэгүүдые уран гоёор уншадаг, сценкэнүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, мүн лекцинүүдые үнгэргэдэг байна. Агитбригадын гэшүүдтэй хамта эмшэд, наймаалагшад, лекторнууд ябалсана. Долоон хоногой четверг бүхэндэ комплексно бригада малшадта айлшална, гээшэ.

Үдын, Хориин, Анаагай, Хүлэй совхозой ажалшадые ажаһуудалай, худалдаа наймаанай, соёлой талаар районой комплексно бригада һаяхан хангаһан байна. Анаагай һү һаалиин хүдэлмэрилэгшэдтэ, һаалишадта зорюулагдаһан лекци, концерт үсэгэлдэр үнгэргэгдөө.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ЭРИЛТЭНҮҮДЫЕНЬ ГҮЙСЭД ХАНГАНА

Түнхэнэй районой эмхи зургаанууд комплексно гуримаар ажалшадые, малшадые хангажа байна. Четверг бүхэндэ малшадта ошоно. Комплексно бригадын бүлэгтэ автолавкын, больницын, клубай, библиотекын хүдэлмэрилэгшэд ябалсана.

Нэгэ ниитын полит-үдэртэ һонирхолтой хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэдэг юм. Библиотекын хүдэлмэриие директор Людмила Доржиевна Бильдуева хүтэлбэрилнэ. «Восточные Саяны», «Мир» колхозуудай малшадые комплексно бригада тээмэндэ хангаа юм. Түб тосхонуудай клубуудта тематическа үдэшэнүүд үнгэргэгдэһэн байна.

Районой соёлой байшангай агитбригада Гылыгма Тарановагай ударидалга дорб хүдэлмэриеэ ябуулна. Ольга Ганжеева, Екатерина Будаева гэгшэд дуунуудые хүдөөгэй ажалшадта зорюулан дуулана. Гитарист Александр Ильин агитбригадын концертдэ эдэбхитэйгээр хабаадана гэжэ тэмдэглэхээр. Комплексно бригадын гэшүүдтэй хамта «Знание» бүлгэмэй лектор Ярослав Даниловч Жербаев саг үргэлжэ ябалсадаг, һонирхолтой лекцинүүдые уншадаг байна. Малшадай элүүр энхые эмшэд (хүтэлбэрилэгшэнь, ахамад врач Г. П. Нилова) сахин хамгаална. Комплексно бригадын гэшүүд хүдэлмэриин элдэб янзын хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэнэ. Жэшээлхэдэ, «Маяк» колхоздо Гужир тосхонойхидтой «Бэшэгэй үдэр» үнгэргэгдэһэн байна. Эндэ районой хангалгын эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд ажалшадай асуудалнуудта харюусаа. Тиихэдэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо районой захиргаанай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд һонирхолтой хөөрэлдөө эмхидхэһэн байна. Полит-эмхидхэгшэд һү һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэй, һаалишадтай уулзажа, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй материалнуудые тайлбарилан хөөрэнэ. Ингэжэ ниитын малай үбэлжэлгын үедэ комплексно бригадын хүсөөр малшадай эрилтэнүүд хангагдажа байна.

Б. РОМАНОВ.

Хүбүүмнай сэрэгэй албанда

ОНОГДОhОН САГААЛСА

— Мэргэнээр буудагшад, һуралсалай отличнигууд болон эрхим мэргэжэлтэд манай зенитнэ-артиллерийскэ батарейдэ олон юм. Баир Ринчиновые абаад үзэел даа. Дайшалхы техникые богони саг соо шудалаад, зенитнэ бууһаа мэргэнээр буудадаг һуралсалай отличник болоо, — гэжэ офицер Павел Петрович Удодов дэбтэрээ һэхэхэ зуураа хөөрэнэ.

Һаяхана Баирай түрэлхид ерээд, казарма, ленинскэ таһалга, столово болон һуралсалай классуудаар ябажа, хүбүүнэйнгээ дайшалхы уялгаяа хэр зэргэ дүүргэжэ байһаниие бодотоор хараа. Тэрэл үдэрнүүдтэ рядовой Ринчиновэй алба хэдэг батарейн буудалга хэхэдэнь, эсэгэнь полигон ошолсожо, хүбүүнэйнгээ сагаалса мэргэлэн буудахыень хараа һэн...

Хэдэхэн һарын урда тээ Баирай ажабайдал тад ондоо һэн ааб даа. Суулгын дунда һургуули дүүргээд, Баир хонишоноор ажаллажа эхилээ бэлэй. Бүхэли үдэр хонидые адуулһанай удаа нүхэдтэеэ сүг үдэшэлэндөө гитарын аялга доро дуу дуулаха дуратай һэн.

Удаань сагайнгаа дүтэлхэдэ, нүхэдтэеэ хамта сэрэгэй албанда мордохо болобод... Зандин һууринай соёлой байшанда нютагаархидынь олоороо сугларaa бэлэй. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеранууд, ажалай түрүүшүүл үрез үгэнүүдые энэ үдэшэ хэлээ. Эхэ орондоо үнэн сэхээр, эсэгэ, аханартаяа адляар алба хэгты! — гэһэн захяа үдэшэлгын халуун үгэнүүдэй гол захяа бэлэй.

— Нютагаймнай хүн зоной хүсэл заабаринууд манда юунһээшье сэнтэй. Бидэ дайнай баатарнуудһаа жэшээ абажа ябахабди, — гэжэ армида мордохоо байһан хүбүүдэй зүгһөө хонишон Ринчинов суглараагшадые найдуулаа һэн.

Младша сержант Д. Искаковай ехэ буугай расчёдто эбтэй зэтэй хүбүүд сугларанхай. Эдэнэр хадаа Г. Утенков, А. Гришанин, А. Быков гэгшэд болоно. «Нэгэн — бултанай түлөө, бултадаа — нэгэнэй түлөө» гэһэн уряагай удхые тэдэнэр гүйсэд ойлгонхой. Тиимэһээ Баир гансаардажа, сэдьхэлдээ хёморжо нэгэшье байгаагүй, нүхэдынь тэрээндэ хүндэ сагта хэзээдэшье туһалхаар бэлэн. Уданшьегүй тусхай шалгалта эрхим һайнаар тушаажа, ехэ буугай наводчигоор томилогдоо һэн. Харин дайшалхы буудалгын үедэ мэргэн сэрэгшын алдар соло бэлэй.

Дохёогой үгтэхэтэй сасуу зенитнэ батарейн сэрэгшэд түргөөр сугларaад, холын маршда гаража, хэрэгтэй газартаа хүрөө һэн. Теэд эсэһэн сусаһанаа мартажархиһан мэтэ салираар, гэдэзгүй хүйтэн газарые малтажа оробод. Тиихэдэ багжагар бэетэй, хүсэ ехэтэй рядовой Баир Ринчинов бултанда жэшээ харуулаа. Окоп малтагдаа, зенитнэ буу байлдаанда бэлдэгдээ, маскировко хэгдээ. Сэрэгшэд хараалагдаһан сагһаа ажалаа урид дүүргэһэн байбад.

— Зай, мүнөө амарад гэхэдэ болохо, — гэжэ Баир хүлһээ аршан, нүхэдтөө хэлэбэ. Бултадаа нюргаяа арай сэхэлжэ, амархаяа һууба. Гэнтэ харуулай сэрэгшэн хашхарба:

— 2-дохи квадрадта агаарай сагаалса!

— Расчет, байлдаанда бэлдээ!

Артиллеристнүүд буунуудтаа гүйлдэжэ ошоод, хүн бүхэн һуури һууринуудаа эзэлбэ. Расчёдой командир Иксаков команда үгэбэ:

— Сагаалса руу... үндэрынь... гол шэглэлынь... Буудагты!

Рядовой Ринчинов бушуу түргэн буугаа сагаалса тээшэ залаһан бэеэрээ маргангүй хэды дахин буудажархиба.

— Агаарай сагаалса тудагдаа. Эрхим! Дүүрээ! — гэжэ офицер Матуско хэлэбэ.

Тэрэ сагһаа хойшо бага бэшэ саг үнгэрөө. Рядовой Ринчинов харуулда байхадаа шалгаржа, баяр баясхаланда хүртөө һэн.

Сэрэгшэд үшөө нэгэ шэнэ туршалга дабаха баатай болобо. Бүрхэг тэнгэреэр үүлэнүүд хүндөөр урагшална. Баир буугайнгаа оньһон хэрэгсэлнүүдые дахин дахин шалгана. Мүнөө, эсэгэнь Будажаб Ринчинович ерэнхэй, хүбүүнэйнгээ шадабариие шалгангаа хаража байна бшуу. Расчёдой командир Иксаков буудалгын команда бэлдэһээр:

— Буудагты! — гээд захирба.

Буунуудай нэгэ доро буудажархихада, газарай доһолһон шэнги болобо. Сагаалса тудагдаа. Баирта эрхим сэгнэлтэ үгтэбэ. Будажаб эсэгэнь хүбүүндээ дүтэлөөд, Баирай гар шангаар адхажа:

— Бэрхэш, Баирни, эхэ бидэ хоёршни шинии түлөө һанаа амар байхабди. Иимээр лэ саашадаа яба, — гэжэ уярһан хоолойгоор хэлээ һэн.

А. ГОРЯЧИЙ.

СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ

ШАНГА ШАЛГАЛТА

РСФСР-эй һурагшадай XVII спартакиадын тоосоогоор эдиршүүлэй дунда боксоор Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн «Труд» бүлгэмэй Спортын байшан соо болобо.

Манай табадахи зонын энэ мүрысөөн нютаг нютагуудай эдир боксернуудай һорилго бэлэдхэлэй ехэ харалга, тэдэнэй тренернүүдэй ажал ябуулгын шанга шалгалта, эсэстээ арһан бээлэйн шадабаритадай һайн һайхан ёһо заншалнуудта эдир халаанай үнэн сэхэ байлгын гэршэ жэшээ боложо дүүрэһэн байха юм.

Дүрбэн үдэрэй турша соо «һагшагда һагшагдаһаар» эрхим һайн һорилго бэлэдхэлтэйнүүдынь түгэсхэлэй мүрысөөндэ гараһан байгаа.

Эгээл хүнгэн шэгнүүрнүүдтэ манай республикын түлөөлэгшэд бусадһаа онсо шалгаржа, зонын чемпионой нэрэ солодо хүртэхэ аргатай болоо һэн. Тиин Шэнэ-Онохойн дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Олег Пятков Хориин дунда һургуулиһаа ерэһэн Эрдэм Вандановтай туламдахадаа, бар түсөөрөө булюу байжа, илалта туйлаба. «Труд» бүлгэмэй Россин соведэй чемпион О. Пятков шандааһа шангатай, зоримгой бэрхэ, хүсэл эрмэлзэл ехэтэй байһанаа харуулаа. Илангаяа баруун гартаа онобшотой шанга сохилтотой. Нютагаймнай бэрхэ боксернуудай нэгэн — Европын чемпионадта бронзо медальда хүртэгшэ, уласхоорондын классай спортын мастер Александр Дугаровай түрүүшын тренер А. Р. Михеев зонын чемпион Олег Пятковые һурган хүмүүжүүлдэг юм.

Ц. Доржигутапов В. Дулмаев хоёрой рингдэ уригдахадань, зал соогуур альга ташалга аадар бороо шэнгеэр шааяшана. Энэньшье гайхалтай бэшэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, урда үдэрнүүдтэнь тэдэ гоё һайханаар наадажа, суглараагшадай дура татаһан байгаа бшуу. Гонгын хангинамсаар, Цыренжаб Доржигутапов (Хэжэнгэ) бушуу түргөөр добтолжо ороно. Зүгөөр рингын хүхэ буланһаа добтолһон Виктор Дулмаев (Захаамин) мүхөөгөө үгтэхэ хэбэргүй. Тэрэ гэдэргээ сухарибашье, баруун гараараа оншотойгоор шаана. Хоюулаа адлирхуу арга дүрэтэй. Эгээл иимэһээ хоёр раундын һүүлээр хэндэньшье илалта олгохын аргагүй байба. Имагтал гурбадахи раундда В. Дулмаев халта эсэжэ, шүүгдэхэ баатай болобо.

Түрүүшын үдэрһөө хойшо Буряадай, Яхадай АССР-нүүдэй, Магаданай областиин суглуулагдамал командануудай хоорондо илангаяа шанга тэмсэл болобо. Һүүлэй жэлнүүдтэ Яхадай АССР-тэ бокс үргэнөөр хүгжөөгдэжэ байна. Урдандаа гансал барилдаанай дэлгэрэнхэй байһан энэ нютагһаа боксоор СССР-эй, РСФСР-эй чемпионууд урган гараа. Энэнь Яхад орондо өөһэдын боксын һургуулиин бии боложо байһые элирхэйлнэ. Суута совет боксернууд — Европын оло дахин чемпион, Олимпиин наадануудта, дэлхэйн чемпионадта шангуудта хүртэһэн спортын габьяата мастернууд Виктор Рыбаков, Игорь Высоцкий хоёрой Магаданай областьһоо урган гараһыень мэдэнэ ёһотойт.

50 килограмм. Сахалинай областиин Тян Сен Му Яхадһаа ерэһэн Гена Эверстовые шүүжэ, суглараагшадай зүгһөө альга ташалгаар угтагдаа.

Улаан-Үдын нэгэдэхи интернат һургуулиин 9-дэхи классай һурагша Баясхалан Бадмажапов табан жэл соо бокс эрхилхэ үедөө 62 дахин рингдэ гаража тулалдахадаа, 55-дань илалта туйлаһан байгаа. Тренер Сергей Банзаракцаевай һурагша зонын мүрысөөндэ эдэбхитэй һайнаар наадажа, бүхы уулзалгадаа илаад, түрүүшынхеэ зонын чемпион болобо.

57 килограмм. А. Марченко (Улаан-Үдэ) С. Лашко (Якутск) хоёр һүүлшын үдэр рингдэ гаража тулалдахадаа, шандааһа шангатай байһанаа харуулаа. Нютагаймнай хүбүүн өөрынгөө бүхы арга боломжые элсүүлжэ шадангүй, хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Удаадахи шэгнүүртэ И. Дранников (Шэтэ) А. Олесов (Яхадай АССР) хоёр ана-мана тулалдаа. Гэбэшье нёдондо жэл һурагшадай дундаһаа РСФСР-эй чемпион болоһон, эдиршүүлэй дундаһаа Россин Федераци дотор шалгарһан 16 наһатай спортын масторта кандидат Игорь Дранников бар хүсэтэй, өөрын онсо арга дүрэтэй байжа, нүгөөдэеэ яаха аргагүй булиһан байха юм.

Улаан-Үдын 42-дохи һургуулиин арбадахи классай һурагша Дмитрий Ушаков Юрий Володиниие (Магадан) хоёрдохи раундда нокдаунда оруулжа, 79 килограммай шэгнүүртэ илалта туйлаа. Энэнь манай эдир боксерой түрүүшын ехэ амжалта болоно.

Хүндэшэг шэгнүүртэ Владимир Парилов (Якутск) гулдагар сэбэр бэетэй, онобшотой шанга сохилтотой боксер боложо ябаһанаа баталба. Тиигэжэ тэрэ бүхы уулзалгануудаа болзорһоонь урид түгэсхэжэ, зонын чемпионой нэрэ солодо хүртэһэн байха юм.

Бусад шэгнүүрнүүдтэ Родион Корбанов (Магадач) — Игорь Шпагые (Якутск), Олег Наговицын (Хабаровск) — Иван Сафроновые (Улаан-Үдэ), Алексей Якушев (Якутск)—Роман Лепехиниие (Благовещенск), Сергей Картель (Шэтэ) — Николай Шереметьевые (Владивосток), Олег Кучма (Хабаровск) — Сергей Беспалые (Магадан), Игорь Петрик (Шэтэ) Олег Гуровые (Хабаровск) шүүжэ гараба.

Буряадай АССР-эй суглуулагдамал команда зонын чемпионууд болоод, дамжуулгын кубогаар шагнагдаа. Яхадай АССР-эй түлөөлэгшэд—хоёрдохи, Магаданай областиин спортсменүүд гурбадахи һуури эзэлбэ. Шэтын, Хабаровскын, Амарай һурагшад эрхим зургаанай тоодо ороһон байна.

Игорь Шпак, Дмитрий Ушаков гэгшэд мүрысөөнэй эрхим боксернууд гэгдэжэ, тусхай шангуудта хүртэбэ. И. Дранников — С. Пискунов (Сахалин) гоё һайханаар наадаһанайнгаа түлөө шагнагдаа.

— Мүрысөөн эмхитэй һайнаар үнгэргэгдэбэ. Энэ талаар Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерство, республиканска хүүгэдэй спортын һургуули ехэ юумэ хээ. Һүүлэй үедэ Алас-Дурна зүгэй боксернууд, тэрэ тоодо эдиршүүл мэргэжэл шадабаряа һуладуулжа, урдынгаа алдар солые алдажа байна гэжэ хэлсэдэг болонхой. Теэд энэ удаада мүрысөөн бэлигтэй олон боксернүүдые элирүүлбэ. Тэдэнэр бар хүсэтэй, гоё һайхан арга дүрэтэй байна. В. Дулмаев, Б. Бадмажапов, С. Лашко, О. Наговицын, И. Дранников гэгшэдые онсо тэмдэглэлтэй,— гэжэ мүрысөөнэй ахамад судья — уласхоорондын категориин судья Ю. Ф. Фролов (Московско область) зонын наадынай дүнгүүдые согсолно.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Буряадай АССР-эй командын капитан А. Марченкада зонын кубок барюулагдаба; хүндэ шэгнүүрэй боксернууд И. Петрик (зүүн гарһаа) О. Гуров хоёр тулалдажа байна.

В. ПЛУТТЫН фото.

ТОБШОХОНООР

ТЕННИС. Столой теннисээр эдиршүүлэй дунда зонын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Хабаровск хотодо болобо. Манай зонын зургаан область, хизаар болон автономито республикын суглуулагдамал командануд энээндэ хабаадаһан байна.

Манай республикын суглуулагдамал команда Хабаровскын ба Примориин хизаарнуудай теннисистнүүдые тус тустань 10:6 тоотойгоор, харин Амарай областиин түлөөлэгшэдые 11:5 тоотойгоор илажа, түгэсхэлэй мүрысөөндэ гараһан байгаа. Һүүлшын үдэр болоһон шанга тэмсэлдэ Шэтын областиин һурагшадые илажа, манай теннисистнүүд зонын чемпионууд болобо. Манай командада Наташа Гершман, Владимир Буянов, Сергей Ушаков болон бусад илангаяа һайнаар наадаһан байха юм.

САНА. Сергей Михнигэй дурасхаалда зорюулагдаһан мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Сэлэнгын дунда һургуулиин арбадахи классай һурагша Ирина Ермолаева эхэнэрнүүдэй дундаһаа 5 километртэ илалта туйлаа. Юрий Федоров эрэшүүлэй дунда 15 километртэ, харин Андрей Грабовский залуушуулай дунда илаба.

Манай корр.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-25, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86. советского строительства и быта —2-69-58, культуры и школ —2-60-21, информации —2-34-05, переводов —2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская —2-25-41, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография ... ственного комитета Бурят... делам издательств, полиграф... ной торговли. Н-03328. Заказ № 11.